

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2023

סומך חייקין
רחוב הרטום 8, הר חוצבים
תא דואר 212
ירושלים 9100102
02 531 2000

דוח רואי חשבון המבקרים למינהלת המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "הביטוח הלאומי") לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, הדוחות על השינויים בגרעון בהון והדוחות על תזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת הביטוח הלאומי. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התש"לג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת הביטוח הלאומי וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הביטוח הלאומי לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת הביצוע הכספי, השינויים בגרעון בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ובכפוף למדיניות מינהלת הביטוח הלאומי כמתואר בבאור 2.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים המפורטים להלן:

- א. לאמור בבאור 1 ב' בדוחות הכספיים בדבר הגרעון הנצבר של הביטוח הלאומי ליום 31 בדצמבר 2023 המסתכם לסך של כ-714 מיליארדי ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות הביטוח הלאומי בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים זכאים עד למועד הדוחות הכספיים, שחושבה בהתאם לאמור במדיניות החשבונאית בבאור 2.ג. בדוחות הכספיים. להערכת מינהלת הביטוח הלאומי, ממשלת ישראל תעמיד לביטוח הלאומי את האמצעים הדרושים, ככל שידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת.
- ב. לאמור בבאור 2.ג. בדוחות הכספיים בדבר החלטת מינהלת הביטוח הלאומי לשקול את מדיניות הביטוח הלאומי לגבי חישוב קרנות הביטוח לאור פרסום תקן בינלאומי בנושא, שיכנס לתוקף ככל ויאומץ על ידי המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית ממשלתית.

סומך חייקין
רואי חשבון
26 במאי 2024

דוחות על המצב הכספי

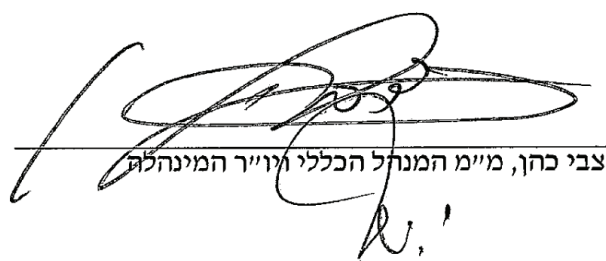
ליום 31 בדצמבר		באור	
2022	2023		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
נכסים שוטפים			
901,503	3,184,470	3	מזומנים ושווי מזומנים
7,842,697	8,996,948	4	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
-	1,074,564	8	ממשלת ישראל
24,849,468	25,837,762	9	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל
			חייבים ויתרות חובה :
1,874,894	1,946,008	5	חובות הציבור
80,808	87,591	6	חייבים אחרים
35,549,370	41,127,343		סך הכל נכסים שוטפים
נכסים שאינם שוטפים			
63,272	54,844	7	פיקדונות בבנק
1,038,922	1,193,666	8	ממשלת ישראל
265,312,837	260,263,316	9	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,823,841	1,870,278	10	רכוש קבוע, נטו
765,691	799,853	11	נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה, נטו
269,004,563	264,181,957		סך הכל נכסים שאינם שוטפים
304,553,933	305,309,300		סך הכל נכסים

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

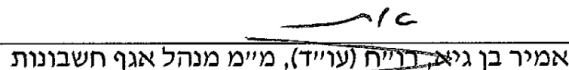
דוחות על המצב הכספי (המשך)

ליום 31 בדצמבר		באור	
2022	2023		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
התחייבויות שוטפות			
6,373,500	7,626,600	12	זכאים לגמלה
983,231	448,549	13	זכאים אחרים
313,462	418,360	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
381,014	-	8	ממשלת ישראל
152,976	107,351	17	הפרשה לתביעות משפטיות
8,204,183	8,600,860		סך הכל התחייבויות שוטפות
התחייבויות שאינן שוטפות			
252,368	322,083	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
6,862,100	6,591,200	15	התחייבויות בגין זכויות עובדים
974,676,900	1,004,178,500	16, יג'	קרנות הביטוח
981,791,368	1,011,091,783		סך הכל התחייבויות שאינן שוטפות
		18	התחייבויות תלויות
(685,441,618)	(714,383,343)		גרעון בהון
304,553,933	305,309,300		סך הכל התחייבויות וגרעון בהון

צבי כהן, מ"מ המנהל הכללי ויו"ר המינהלה

ירון ישראלי, חשב הביטוח הלאומי, חבר מינהלה

אמיר בן גיא, דו"ח (עו"ד), מ"מ מנהל אגף חשבונות

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 26 במאי 2024

דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2022	2023		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	באור	
מחזור הפעילות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין			
57,641,398	61,209,949	19א'	דמי ביטוח מעסיקים
5,998,875	6,705,938	19ב'	דמי ביטוח לא שכירים
38,320,098	43,308,872	20	הכנסות מהעברות
101,960,371	111,224,759		סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין
הכנסות מעסקאות חליפין			
45,897	6,585,913	21	הכנסות מימון
1,373,925	2,000,934	22	הכנסות אחרות, נטו
1,419,822	8,586,847		סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין
פעילות עבור אחרים			
29,797,003	31,621,412	19ג2	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
28,202,547	33,634,748	19ג4	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
3,066,650	3,784,583	19ד'	תקבולים עבור בתי חולים ציבוריים
10,383,059	11,580,745	8ב'	תקבולים עבור גמלאות שבמימון משרד האוצר
1,709,574	7,122,004	8ב'	תקבולים עבור גמלאות שבמימון משרד הביטחון
-	1,189,943	8ג'	תקבולים עבור מענקי חרבות ברזל
73,158,833	88,933,435		סך הכל תקבולים מפעילות עבור אחרים
176,539,026	208,745,041		סך מחזור הפעילות
(73,158,833)	(88,933,435)		בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים
103,380,193	119,811,606		סך הכל הכנסות הביטוח הלאומי
הוצאות			
101,047,076	116,238,710	23	גמלאות ותשלומים אחרים
138,956	149,764	24	תמיכות
1,344,132	1,683,671	26	שכר עבודה והטבות לעובדים
413,133	486,771	23ג'	הוצאות תפעול מנהליות בגין גמלאות
931,750	1,009,558	27	הנהלה וכלליות
21,885,578	-	21	הוצאות מימון
(65,633,500)	29,501,600	25, יג'	גידול (קיצוץ) בקרנות הביטוח
60,127,125	149,070,074		סך הכל הוצאות
43,253,068	(29,258,468)		עודף (גרעון) נטו לשנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בגרעון בהון

סה"כ אלפי ש"ח	גירעונות נצברים אלפי ש"ח	קרן הערכה מחדש אלפי ש"ח	
(730,305,887)	(730,465,321)	159,434	יתרה ליום 1 בינואר 2022
			שינויים במהלך שנת 2022
717,162	-	717,162	הערכה מחדש של קרקע ובניינים
-	87,347	(87,347)	הפחתת קרן הערכה מחדש בגין גריעת בניין
894,039	894,039	-	רווחים אקטואריים ממדידה עוקבת של
			ההתחייבויות בגין זכויות עובדים
43,253,068	43,253,068	-	עודף נטו לשנה
(685,441,618)	(686,230,867)	789,249	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
			שינויים במהלך שנת 2023
316,743	316,743	-	רווחים אקטואריים ממדידה עוקבת של
(29,258,468)	(29,258,468)	-	ההתחייבויות בגין זכויות עובדים
			גרעון נטו לשנה
(714,383,343)	(715,172,592)	789,249	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
43,253,068	(29,258,468)
(36,085,941)	29,685,045
7,167,127	426,577
(136,296)	(126,249)
3,373	2,514
(112,255)	(112,417)
5,704	9,950
15,532,368	17,282,592
(22,400,000)	(15,200,000)
(7,107,106)	1,856,390
60,021	2,282,967
841,482	901,503
901,503	3,184,470

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

עודף (גרעון) נטו לשנה

התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת (א)

מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת

תזרימי מזומנים לפעילות השקעה

רכישת רכוש קבוע
תמורה ממכירת רכוש קבוע
עלויות פיתוח תוכנה
משיכת פקדונות לזמן ארוך, נטו
פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל

מזומנים נטו שנבעו (שימשו) לפעילות השקעה

עליה במזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

(א) התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת

הוצאות (הכנסות) שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים

157,202	157,212
74,717	(1,659)
(637)	(1,522)
29,926,082	1,958,566

פחת והפחתה
הפסד (רווח) הון, נטו
ריבית פיקדונות
שחיקה (שערודך) והתאמת השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל לשווי הוגן

שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות

(745,380)	(1,154,251)
(96,581)	(71,114)
(28,235)	(1,456,696)
(67,638)	14,844
192,711	(108,901)
(129,479)	(536,149)
208,100	1,253,100
84,652	174,613
(65,633,500)	29,501,600
(27,955)	(44,598)
(36,085,941)	29,685,045

גידול בחייבים דמי ביטוח
גידול בחובות הציבור
גידול בחובות ממשלת ישראל
קיטון (גידול) בחייבים אחרים וריבית לקבל
גידול (קיטון) בזכויות עובדים בעת פרישה
קיטון בזכאים אחרים
גידול בזכאים לגמלה
גידול בהתחייבות בגין קרנות מיועדות
גידול (קיטון) בקרנות הביטוח
גידול (קיטון) בהפרשה לתביעות משפטיות

(ב) פעולות מהותיות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים

894,039	316,743
717,162	-

רווחים (הפסדים) אקטואריים ממדידה עוקבת של התחייבויות בגין זכויות עובדים כנגד הדוח על השינויים בגרעון בהון
הערכה מחדש של קרקע ובניינים כנגד קרן הערכה מחדש בגרעון בהון

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באורים לדוחות הכספיים

באור 1 – כללי

א. המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד לביטוח לאומי הוקם בשנת 1954 ופועל מתוקף "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995".

המוסד לביטוח לאומי נועד להבטיח לאוכלוסיות חלשות ולמשפחות שנקלעו למצוקה זמנית או ממושכת בסיס כלכלי לקיומן. בחוק הביטוח הלאומי ענפים בתחומי ביטוח אזרח ותיק ושארים, אמהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, נפגעי תאונות, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופירוק תאגיד. מלבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד לביטוח לאומי שירותי שיקום, הכשרה מקצועית, שירותי סיעוד ועוד.

ב. כמשתקף בדוחות הכספיים, הגרעון הנצבר של הביטוח הלאומי ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכם לסך של כ-714 מיליארדי ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות הביטוח הלאומי בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים זכאים עד למועד הדוחות הכספיים בארבע ענפי ביטוח ארוכי טווח המציגים התחייבות בסך של כ-1,004 מיליארדי ש"ח. זאת בהתאם למדיניות החשבונאית של הביטוח הלאומי. ראה באור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית. בחוות הדעת האקטוארית בדוח האקטוארי המלא של הביטוח הלאומי ליום 31 בדצמבר 2022, שהוגש לשר העבודה בפברואר 2024 נרשם כי: "בשנת 2036 הקרן צפויה להתרוקן וללא מימון נוסף, המוסד לא יהיה מסוגל לשלם את מלוא התחייבויותיו על פי החוק. "הקרן" - נכסי המוסד המושקעים בשני סוגי אג"ח מדינה".

בהתאם להחלטה של שר העבודה תוקם ועדה ציבורית לחיזוק האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי שתמונה על ידו, אשר מטרתה לגבש תוכנית פיננסית אשר תאפשר לביטוח הלאומי לעמוד בכל התחייבויותיו לציבור המבוטחים.

ג. השפעת מלחמת חרבות ברזל

ביום 7 באוקטובר 2023 בעקבות מתקפת פתע על ישראל והמצב הביטחוני, הכריזה ממשלת ישראל על מלחמת "חרבות ברזל" אשר עדיין נמשכת בימים אלו.

כתוצאה מכך נקבעו הגבלות שונות ובכללן אזורים בהם קיימות הגבלות על תנועת אזרחים, הגבלה על התכנסויות, שינויים בפעילות מערכת החינוך בישובים רבים, פינוי ישובים סמוכים לגבולה הצפוני של המדינה ובאזור עוטף עזה, גיוס אזרחים רבים לשירות מילואים ועוד.

למלחמת "חרבות ברזל", להתקפות על ישראל ולפעולות שנקטה ממשלת ישראל השפעות ישירות ועקיפות על תקציב ופעילות הביטוח הלאומי אשר עשויות להיות משמעותיות. בהיבט הפעילות של הביטוח הלאומי, ב"מלחמת חרבות ברזל" העניק הביטוח הלאומי מענה לנפגעים הרבים, בני משפחותיהם וכן לכלל המבוטחים שמצב החירום השפיע עליהם באמצעות קידום תיקוני חקיקה.

להלן פירוט ההשפעות העיקריות על פעילות הביטוח הלאומי כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל לשנת 2023 כולל פעילויות ייעודיות שבוצעו והשפעתן על הדוחות הכספיים לשנת 2023:

1. בעקבות המלחמה והשפעתה על מדינת ישראל וקבוצות אוכלוסייה שונות פורסם ביום 18 באוקטובר 2023 חוק דחיית מועדים (הוראת שעה – חרבות ברזל), חוק זה תוקן והורחב ביום 31 בדצמבר 2023 לפיו ניתן לדחות מועדים לביצוע פעולות שנקבעו בחוזה או בהחלטות שיפוטיות או תשלום לרשות ציבורית שנקבע לפי חיקוק.

2. לצורך הקטנת הפגיעה בספקים והאצת פעילות המשק הנחה החשב הכללי להעביר תשלומים לספקים ורשויות מקומיות ללא ימי אשראי

3. ביום 22 באוקטובר 2023 ניתן מענה למשפחות חטופים ונעדרים באמצעות הסכם בין הביטוח הלאומי וממשלת ישראל, במסגרתו נקבע כי הזכאויות הקבועות בחוק נפגעי איבה יחולו בשינויים המחויבים על בני משפחה של חטופים ונעדרים - להוציא תושבים זרים [עובדים ותיירים], שעניינם הוסדר בהחלטת ממשלה העוסקת בעניין זה. ראה באור 8.ב.

4. ביום 2 בנובמבר 2023 נחתם הסכם בין הביטוח הלאומי וממשלת ישראל בדבר מתן מענק אכלוס עצמאי לתושבים שהתפנו מבתיהם או שיצאו מבתיהם להתרעננות במסגרת מלחמת חרבות ברזל. ראה באור 8.ד.

באורים לדוחות הכספיים

באור 1 – כללי (המשך)

ג. השפעת מלחמת חרבות ברזל (המשך)

5. בעקבות המלחמה חוקק ביום 7 בנובמבר 2023 חוק התגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדרים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023 [תיקון עקיף (מס' 40) לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה]. ראה באור 8.ב.
 6. במסגרת חוק התוכנית הסיוע הכלכלי (הוראת שעה-חרבות ברזל), התשפ"ד 2023, נקבעו התאמות בחוק הביטוח הלאומי ובחוק מענק הסתגלות מיוחד לבני 67 ומעלה בנושא האבטלה. ראה באור 8.ד.
 7. ביום 9 בנובמבר 2023 במסגרת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 238 - הוראת שעה - חרבות ברזל) (תגמולים למשרתים במילואים), התשפ"ד-2023, הוגדל התגמול המזערי למשרתי מילואים בשיעור של 95% מהסכום הבסיסי, לחודש, מחולק בשלושים. ראה באור 8.ב.
 8. ביום 29 בנובמבר 2023 נחתם הסכם בדבר מענקי עידוד והמשך תעסוקה - מלחמת חרבות ברזל לפי חוק הביטוח הלאומי. ראה באור 8.ד.
 9. בשל המלחמה, נדרש הביטוח הלאומי לפתח מערכות מחשוב שונות אשר יסייעו לו בביצוע תשלומי מענקים מיוחדים במימון אוצר המדינה כדוגמת: מענקי אכלוס.
- בשלב הנוכחי, בשל מגבלות הנובעות מהמצב הביטחוני ולאור חוסר הוודאות לגבי המשך המלחמה והשפעתה על הכלכלה בכלל ועל פעילות הביטוח הלאומי בפרט, אין באפשרות הביטוח הלאומי להעריך את ההשפעה הכספית, למעט סעיפים ספציפיים שניתן בהם גילוי. ככל שהמלחמה תימשך ו/או תסלים לחזיתות נוספות, עשויות להיות לכך השפעות נוספות על פעילות הביטוח הלאומי.

באורים לדוחות הכספיים

באור 1 – כללי (המשך)

הגדרות	ד.
הביטוח הלאומי	- המוסד לביטוח לאומי.
החוק	- חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995.
מטבע הדיווח	- הוא המטבע המשמש בהצגת הדוחות הכספיים.
מדד	- מדד המחירים לצרכן המתפרסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
צדדים קשורים	- כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
אנשי מפתח בהנהלה	- כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
שווי הוגן	- הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת.

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

(1) הצהרה לגבי יישום תקני חשבונאות ממשלתיים

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים ובכפוף למדיניות מינהלת הביטוח הלאומי כמפורט להלן. תקנים אלה מפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ומבוססים על תקני חשבונאות בינלאומיים למגזר הציבורי (IPSAS) המפורסמים על ידי הועדה הבינלאומית לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB). הביטוח הלאומי מאמץ את הוראות התכ"ם בהתאם לשינויים המחייבים.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי מינהלת הביטוח הלאומי ביום 26 במאי 2024.

(2) בסיסי המדידה ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים

הדוחות הכספיים נערכו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות שונים המוצגים על בסיס מדידה אחר, כמפורט בבאורים לדוחות הכספיים. עיקרי המדיניות החשבונאית המתוארים להלן, יושמו באופן עקבי ביחס לכל השנים המוצגות, אלא אם צוין אחרת.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

(3) שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעת הכנתם של הדוחות הכספיים, עריכתם והצגתם על פי כללי החשבונאות המקובלים, נדרשת מינהלת הביטוח הלאומי להשתמש בשיקול דעת, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות. מעצם טיבם של אומדנים והנחות, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים, נדרשת מינהלת הביטוח הלאומי להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול הדעת בקביעת האומדנים, מתבססת ההנהלה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים, וכן על הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן מידע בדבר הנחות שהניח הביטוח הלאומי לגבי העתיד וגורמים עיקריים אחרים לחוסר ודאות בקשר לאומדנים, שקיים סיכון משמעותי שתוצאתם תהיה תיאום מהותי לערכים בספרים של נכסים והתחייבויות במהלך שנת הכספים הבאה:

א. איגרות חוב של ממשלת ישראל - איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים שינבעו לביטוח הלאומי במהלך חיי איגרות החוב. שיעור ההיוון המשמש בחישוב הינו בהתאם לווקטור ריביות של איגרות חוב תלוש אפס. שינוי בשיעור ההיוון לאור השינוי בווקטור כאמור, עשוי להשפיע על ערכן של איגרות החוב המוצגות בדוחות הכספיים.

ב. יישום מודל הערכה מחדש של רכוש קבוע - החל משנת 2012 המבנים מוצגים על בסיס שוים ההוגן, כאשר שינויים בשוים ההוגן נזקפים לדוח על השינויים בגרעון בהון. לצורך קביעת השווי ההוגן מתבסס הביטוח הלאומי על הערכות שווי המבוצעות על ידי שמאי מקרקעין חיצוניים בלתי תלויים בעלי ידע, ניסיון ומומחיות נדרשים. הערכות השווי נקבעות לפי שיטות הערכה מקובלות לנכסי נדל"ן. השמאות האחרונה בוצעה בשנת 2022.

ג. התחייבויות בגין זכויות עובדים - התחייבויות בגין זכויות עובדים מבוססות על מספר רב של נתונים, תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבויות כרוך בקביעת הנחות, בין השאר לגבי שיעורי ההיוון, שיעורי תשואה צפויים, שיעור עליית השכר, שיעורי תחלופת עובדים והנחות שונות נוספות. קיימת אי-ודאות מהותית בגין הנחות אלו ושינויים בהן עשויים להביא לגידול או קיטון בערכן של ההתחייבויות בספרים. ראה גם באור 15.

ד. קרנות הביטוח - קרנות הביטוח מבוססות על אומדני התחייבויות אקטואריות של ענפי הביטוח: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד כלפי מבוטחים, שלגביהם נוצרה עילת זכאות לתאריך הדיווח. שינוי בהנחות אקטואריות עשויים להשפיע באופן מהותי על ערכן של ההתחייבויות. ראה גם באור 16.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2-עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

(3) שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

ה. הפרשה לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות - בהסתמך על חוות דעתם של היועצים המשפטיים של הביטוח הלאומי, נקבעים סיכויי תביעות משפטיות שהוגשו כנגד הביטוח הלאומי, במידת האפשר, ועל פיהם נאמד הסכום אותו יש לכלול כהפרשה בדוחות הכספיים. הערכות אלה מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים וכן על ניסיון העבר. תוצאות התביעות בפועל עלולות להיות שונות מהערכות אלה דבר שעשוי לגרום לביטול או יצירת הפרשה בגין תביעה. ראה גם באור 17 ו-18.

(4) תקופת המחזור התפעולי

תקופת המחזור התפעולי של הביטוח הלאומי הינו שנה. לפיכך, הנכסים השוטפים וההתחייבויות השוטפות כוללים פריטים המיועדים והצפויים להתממש בתקופת המחזור התפעולי העוקבת.

ב. הצמדה

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות.

פרטים על מדד המחירים לצרכן ושעורי השינוי בתקופת הדוח:

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
102.6	108.0	111.2	מדד המחירים לצרכן - בגין (על בסיס 2020)
102.3	107.7	111.3	מדד המחירים לצרכן - ידוע (על בסיס 2020)
שעור השינוי באחוזים			
2021	2022	2023	
2.8	5.3	3.0	מדד המחירים לצרכן - בגין
2.4	5.3	3.3	מדד המחירים לצרכן - ידוע

ג. מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי. שווי מזומנים כוללים, בין היתר, פיקדונות לזמן קצר שהופקדו בבנק ישראל או בבנקים אחרים, אשר מקיימים את הקריטריונים לעיל.

ד. הפרשה לחובות מסופקים

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. השיעור נקבע על בסיס הערכת מנהלת הביטוח הלאומי המתבססת על ניסיון העבר. על פי הערכת מנהלת הביטוח הלאומי ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. הפרשות

הפרשות מוכרות בדוחות הכספיים כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת לביטוח הלאומי מחויבות קיימת (משפטית או משתמעת) בהווה כתוצאה מאירועי העבר, צפוי שיידרש תזרים שלילי של משאבים המגלמים הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות כדי לסלקה וניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות.

הסכום המוכר כהפרשה, הינו האומדן הטוב ביותר של הוצאה הנדרשת לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. כאשר ההשפעה של ערך הזמן הינה מהותית, סכום ההפרשה יימדד לפי הערך הנוכחי של היציאות החזויות לסילוק המחויבות. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן. סכום התיאום מוכר כהוצאות ריבית. הביטוח הלאומי מכיר בהשבה כאשר, ורק כאשר, קרוב לוודאי שההשבה תתקבל אם הביטוח הלאומי יסלק את המחויבות. ההשבה תטופל כנכס נפרד. הסכום שמוכר בגין ההשבה אינו עולה על סכום ההפרשה.

ו. תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרות כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: לביטוח הלאומי קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הביטוח הלאומי יידרש למשאביו הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד את המחויבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

ז. איגרות חוב של ממשלת ישראל

איגרות החוב מהוות חלק ממקורות הביטוח הלאומי לכיסוי קרנות הביטוח. בהתאם לכך ובמקביל לבסיס ההערכה של קרנות הביטוח (ראה באורים 9 ו-16) מוצגות איגרות החוב בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו לביטוח הלאומי במהלך תקופת איגרות החוב.

ח. רכוש קבוע

הכרה ומדידה

רכוש קבוע מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין לרכישת רכוש קבוע או להקמתו לשם הבאתו למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה. כאשר נכס מתקבל ללא עלות או בעלות סמלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד קבלתו.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הצידוד המקושר אליו, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.

חלקי חילוף, ציוד עזר וציוד גיבוי מסווגים כרכוש קבוע כאשר הם עומדים בהגדרת רכוש קבוע בהתאם לתקן חשבונאות ממשלתי 17, אחרת הם מסווגים כמלאי.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע.

בתקופות שלאחר ההכרה הראשונה פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי עלותם בניכוי פחת שנצבר ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

החל משנת 2012 המבנים מוצגים לפי מודל הערכה מחדש (שווי הוגן במועד ההערכה מחדש), בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע (המשך)

במהלך שנת 2022 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני הביטוח הלאומי, אשר הסתכמה בכ-717 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

הערכות השווי של המבנים בשנת 2022 נעשו על ידי מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים. העלייה בערך המבנים כתוצאה מהערכה מחדש, נזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון. קרן ההערכה מחדש תיזקף לעודפים בעת מימוש הנכסים אליהם היא מתייחסת.

רווח או הפסד הנובע מגריעת פריט רכוש קבוע ייקבע כהפרש בין התמורה נטו מהמימוש, אם קיימת, לבין הערך בספרים של הפריט, וירשם בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח על הביצוע הכספי.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט, אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית או פוטנציאל השירות הגלומים בפריט תזרום לביטוח הלאומי וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע.

עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השיריר שלו.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוננה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח על הביצוע הכספי (אלא אם נכלל בערך בספרים של נכס אחר), לפי שיטת הקו הישר על פי אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק משמעותי מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זאת משקפת את דפוס צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות או את פוטנציאל השירות הגלומים בנכס. נכסים חכורים בחכירה מימונית, לרבות קרקעות ושיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה או השכירות לבין אורך החיים השימושי של הנכס, אלא אם צפוי באופן סביר שהביטוח הלאומי יקבל בעלות על הנכס בתום תקופת החכירה. קרקעות בבעלות אינן מופחתות.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

מבנים	-	50 שנה
שיפורים במושכר	-	10 שנים
מחשבים וציוד הקפי	-	3-5 שנים
ריהוט וציוד משרדי	-	כ- 16 שנה
כלי רכב	-	כ- 6 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השיריר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה

נכס בלתי מוחשי הינו נכס לא כספי, הניתן לזיהוי וחסר מהות פיזית. נכס ניתן לזיהוי אם הוא ניתן להפרדה או שנובע מהסדרים מחייבים (לרבות זכויות חוזיות או זכויות משפטיות אחרות), וזאת מבלי להתחשב אם זכויות אלה ניתנות להעברה או ניתנות להפרדה מהישות או מזכויות וממחויבויות אחרות.

הכרה לראשונה

נכס בלתי מוחשי שנרכש על ידי הביטוח הלאומי, מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין להכנת הנכס הבלתי מוחשי לשימושו המיועד. יציאה בגין פריט בלתי מוחשי שהוכרה לראשונה כהוצאה, אינה מוכרת כחלק מהעלות של נכס בלתי מוחשי במועד מאוחר יותר.

מחקר ופיתוח

היציאות הקשורות בפעילויות מחקר המבוצעות במטרה לרכוש ידע והבנה מדעיים או טכניים חדשים, נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פעילויות פיתוח קשורות בתכנית לייצור מוצרים, לרבות פיתוח תוכנות, או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים ופיתוח תוכנות או תהליכים קיימים. עלויות בגין פעילויות פיתוח אלו מוכרות כנכס בלתי מוחשי אם ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; המוצר או התהליך ישימים מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית או פוטנציאל שירות עתידי מהמוצר ולביטוח הלאומי כוונה, יכולת ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בנכס או למכרו.

עלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי בגין פעילויות הפיתוח כוללות את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר, הוצאות תקורה שניתן ליחסן ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד ועלויות אשראי שהווננו. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

מדידה עוקבת

נכס בלתי מוחשי מוצג לפי עלות בניכוי כל הפחתה שנצברה ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו, יתר העלויות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

הפחתה

סכום בר פחת של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים מוגדר מוקצה באופן שיטתי על פני אורך חייו השימושיים לפי שיטת הקו הישר. הוצאות ההפחתה מוכרות כהוצאות בדוח על הביצוע הכספי, אלא אם הן נכללות בערך בספרים של נכס אחר. מוניתין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי, אלא נבחנים לפחות אחת לשנה לירידת ערך.

נכסים בלתי מוחשיים אשר נוצרים בביטוח הלאומי אינם מופחתים באופן שיטתי כל עוד הם אינם זמינים לשימוש. לפיכך, נכסים בלתי מוחשיים אלו, כגון עלויות פיתוח, נבחנים לירידת ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הם הופכים להיות זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

תוכנה ופרויקטי מחשוב - 5-15 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי. הביטוח הלאומי בוחן את אומדן אורך החיים השימושי של נכס בלתי מוחשי שאינו מופחת לפחות מדי שנה על מנת לקבוע האם האירועים והנסיבות ממשיכים לתמוך בקביעה כי לנכס הבלתי מוחשי אורך חיים בלתי מוגדר.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. זכאים לגמלה

הזכאויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר הביטוח הלאומי עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי. הזכאויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

יא. תמיכות, העברות והקצבות

תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות על ידי הביטוח הלאומי, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם והשירותים שסופקו.

תמיכות המקיימות את התנאים שלהלן, מוכרות כהוצאות במהלך תקופת הדיווח:

1. התקיימו תנאי הזכאות לקבלת התמיכה במהלך תקופת הדיווח.
2. סכום ההוצאה ניתן למדידה באופן מהימן.

תמיכות נרשמות כהתחייבות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו אירועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

1. לביטוח הלאומי יש מחויבות קיימת בגין תמיכה כתוצאה מאירוע מהעבר
2. צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחויבות וכן,
3. ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

הסוגים העיקריים של תמיכות הניתנות על ידי הביטוח הלאומי הם:

תמיכות בגין קרנות מיועדות

התחייבויות אלה מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מממן הביטוח הלאומי על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שירותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה פעולות מיוחדות ופיתוח שירותים לילדים בסיכון. ההתחייבויות הן בגין הסכמים שנחתמו עם הביטוח הלאומי ואשר מחייבים אותו בתשלומים העומדים לפרעון לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי. השינוי בהתחייבויות נזקף להוצאות תמיכות בדוחות על הביצוע הכספי.

יב. התחייבויות בגין זכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו

התחייבויות הביטוח הלאומי בגין פנסיה תקציבית וצוברת מחושבות תוך שימוש בהערכות אקטואריות על ידי אקטואר הביטוח הלאומי.

החל משנת 2019, רווחים או הפסדים אקטואריים הנובעים ממדידה עוקבת של ההתחייבות האקטוארית בגין פנסיה תקציבית, נזקפים ישירות לדוח על הגרעון בהון.

התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד, באשר לעובדים שאינם נכללים בפנסיה תקציבית, מחושבות בהתאם לתנאי העסקה של אותם עובדים.

ההתחייבויות בגין ימי חופשה וימי מחלה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקן של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפות בהוצאות המינהל ונרשם במסגרת נכסי הביטוח הלאומי.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ג. קרנות הביטוח

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך הדוח על המצב הכספי כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים, שלגביהם נוצרה עד ליום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות הביטוח הלאומי הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ייחולי הביטוח הלאומי להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי הביטוח הלאומי כענפים ארוכי מועד. הביטוח הלאומי אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן הביטוח הלאומי אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר הביטוח הלאומי (ראה באור 16).

תקן דיווח כספי למגזר הציבורי מספר 42 - הטבות סוציאליות

בחודש ינואר 2019, פרסם המוסד הבינלאומי לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB) את תקן דיווח כספי למגזר הציבורי מספר 42 בדבר הטבות סוציאליות - (Social Benefits) (להלן - IPSAS 42 או התקן).

התקן קובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של התחייבויות בגין תשלומי הטבות סוציאליות, בהתאם להגדרה בתקן.

התקן כולל שתי גישות להכרה ולמדידת הטבות סוציאליות:

1. גישת האירוע המחייב (Obligating event approach)

בהתאם לגישה זו, שהינה הגישה הכללית בתקן, ישות תכיר בהתחייבות ובהוצאה בגין תכניות להטבות סוציאליות כאשר:

- ליישות קיימת מחויבות נוכחית שנובעת מאירוע מהעבר ליציאת משאבים.
- המחויבות יכולה להימדד בדרך שמקיימת את המאפיינים האיכותיים.

בהתאם לגישה זו ההתחייבות וההוצאה יוכרו בגין הזכאות לקבלת התשלום הבא בלבד. כך למשל, בתכניות בהן משולם סכום חודשי על בסיס עמידה בתנאי הזכאות במועד שחלף, ההתחייבות תייצג את התשלום שהישות צופה לשלם בחודש העוקב בלבד.

הוראות מעבר - על פי גישה זו יישום התקן ייעשה באופן רטרופקטיבי.

2. גישת חוזה הביטוח (Insurance approach)

בהתאם לגישה זו ישות תכיר בנכסים, התחייבות, הכנסות והוצאות המתייחסים לתכניות להטבות סוציאליות, בדרך של הקשה לדרישות של תקנים בינלאומיים ואחרים הדנים בחוזי ביטוח.

ישות רשאית ליישם גישה זו, אך אינה מחויבת, רק כאשר:

- התכנית מיועדת להיות ממומנת במלואה באמצעות הפקדות.
- קיימות ראיות לכך שהישות מנהלת את התכנית באופן זהה למנפיק של חוזי ביטוח, לרבות הערכה של הביצוע הכספי ושל המצב הכספי של התכנית על בסיס מתמשך.

הוראות מעבר - על פי גישה זו על הישות ליישם את הוראות המעבר בתקנים הבינלאומיים הדנים בחוזי ביטוח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ג. קרנות הביטוח (המשך)

התקן מונה את דרישות הגילוי בכל אחת מהגישות.

נקבע שהתקן ייושם בתקופות שנתיות המתחילות ב-1 בינואר 2022, אולם בעקבות התפרצות נגיף הקורונה נדחה יישום התקן על ידי המוסד הבינלאומי לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB), לשנת הכספים 2023. אימוץ מוקדם אפשרי.

הביטוח הלאומי בחן את השלכות התקן על הדוחות הכספיים. במסגרת הבחינה כאמור, שקלה מנהלת הביטוח הלאומי את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכל אחד מענפי הביטוח. לשם כך נעשה מיפוי של הגמלאות השונות והטיפול הנדרש לכל אחת מהן במסגרת תחולת התקן. בהתאם למיפוי הנ"ל צופה הביטוח הלאומי כי ליישום התקן עשויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים ובפרט על הגרעון הנצבר של הביטוח הלאומי העומד ביום 31 בדצמבר 2023 על סך של כ- 714 מיליארדי ש"ח ועל סעיף קרנות הביטוח העומד ביום 31 בדצמבר 2023 על סך של כ- 1,004 מיליארדי ש"ח.

המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית נמצא בתהליך בחינה של אימוץ התקן במדינת ישראל. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית ממשלתית טרם אישר את אימוץ התקן בישראל.

בהתאם לסיכום בין מינהלת הביטוח הלאומי והחשב הכללי באוצר, הביטוח הלאומי ממשיך ליישם את המדיניות הקיימת (כמפורט לעיל) עד לקבלת החלטה בנושא.

י.ד. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות -

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה הביטוח הלאומי מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה הביטוח הלאומי את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממשרד הבריאות לביטוח הלאומי. הביטוח הלאומי מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים -

הביטוח הלאומי מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי משרד האוצר ומשרד הביטחון.

פעילות עבור אחרים מוצגת בדוחות הכספיים על בסיס מזומן בהתאם לתשלומים שבוצעו בפועל בשנת הדוח ולא על בסיס מצטבר, מאחר ופעילות זו אינה נכללת בחוק הביטוח הלאומי. ראה גם באור 8.ב.

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין

עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים קירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות את סוגי ההכנסות הבאות:

(1) מסים - הכנסות מדמי ביטוח

סכומים שהביטוח הלאומי גובה כדמי ביטוח מכוח חוקים ו/או תקנות למעט סכומים שהביטוח הלאומי גובה עבור גורמים אחרים. ההכנסות מדמי ביטוח שהוכרו בדוחות הכספיים אינן כוללות קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרות חוק למעט קנסות וקביעות המוטלים מכוח חוק הביטוח הלאומי. הכנסות בגין דמי ביטוח אשר הוכרו בדוחות הכספיים הינם חובות המס הוודאיים, אשר בגינם קיימת יכולת גבייה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

(2) העברות

העברות הינן הכנסות מעסקאות שאינן חליפין, שאינן מסים או תקציב. הכנסות מהעברות כוללות: סיוע מחו"ל שנוצל, תרומות, מתנות, קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרת חוק ועוד.

נכס הנוצר כתוצאה מעסק שאינה חליפין נמדד בעת ההכרה לראשונה לפי שווי ההוגן במועד הרכישה. הכנסות מעסקאות שאינן חליפין מוכרות בגובה הנכס שהוכר בגין אותה עסקה, בניכוי כל התחייבות שהוכרה. כאשר ההתחייבות מוקטנת במועד מאוחר יותר, בשל התרחשותו של אירוע מס או עקב התקיימותו של תנאי, סכום הקטנת ההתחייבות מוכרת כהכנסות.

בהתאם לכך, הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נכללות בדוחות על הביצוע הכספי כמפורט להלן:

(א) מסים - הכנסות דמי ביטוח

(1) הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:

- הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים.
- כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת הביטוח הלאומי.
- הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי הביטוח הלאומי בהתאם לשומת המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.

(2) הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:

- על פי הוראות סעיף 32 (ג1) לחוק (בתוקף מיולי 2002), מקציב האוצר לביטוח הלאומי מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה הביטוח הלאומי ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג1).

- (3) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות מדמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.

(ב) העברות - השתתפות תקציב המדינה

הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה נרשמות על בסיס מצטבר. אופן חישוב הקצבת משרד האוצר הינו כדלהלן:

- (1) בכל ענפי הביטוח - הקצבה לפי סעיף 32(א) - שיעור הקצבה אחיד, כאחוז מהתקבולים שגבה הביטוח הלאומי בכל ענפי הביטוח קבוע בלוח י' ומתשלומי משרד האוצר לפי סעיף 32(ג1). בשנת 2023 שיעור ההקצבה המשוקלל עמד על 58.88% (בשנת 2022 - 53.89%).

- (2) בענף אימהות - הקצבה לפי סעיף 32(ג2) - משרד האוצר ישפה את הביטוח הלאומי על מלוא ההוצאות שהוציא בגין מענק אשפוז.

- (3) בענפים אחרים ותיק ושארים וסיעוד - על פי סעיף 32(ז), ישפה משרד האוצר את הביטוח הלאומי בעבור גידול באוכלוסיות אחרות ותיק ושארים וסיעוד (להלן - "המקדם הדמוגרפי"). על פי המקדם הדמוגרפי, השיפוי יחושב כמכפלה בין הפרש השיעורים בגידול האוכלוסיות לאוכלוסייה הכללית, לבין סך קצבאות אחרות ותיק ושארים וסיעוד ששולמו. סכום השיפוי הינו עד לתקרה של 750 מיליון ש"ח בשנה. הסכום מתעדכן אחת לשנה בהתאם לשינוי בממדד המחירים לצרכן.

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

(2) העברות (המשך)

(4) בסעיף 32(י) נקבע שיפוי אוצר בגין דמי ביטוח לאומי שלא נגבו ממעסיקים בתקופת הקורונה בהתאם להוראת שעה שפטרה את המעסיקים מתשלום דמי ביטוח בעד עובדים שהיו מצויים בחלי"ת.

טז. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין

(1) הכנסות ממכירת סחורות

הכנסות ממכירת סחורות (כולל מקרקעין ורכבים) במהלך העסקים הרגיל נמדדות על פי השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה או התמורה שיש זכאות לקבלה, בניכוי הנחות מסחריות והנחות כמות. במקרים בהם תקופת האשראי היא קצרה ומהווה את האשראי המקובל בענף התמורה העתידית אינה מהוונת.

במקרים בהם תקופת האשראי חורגת מהמקובל בענף, הביטוח הלאומי מכיר בתמורה העתידית כאשר היא מהוונת תוך שימוש בריבית הסיכון של הלקוח. ההפרש בין השווי ההוגן והסכום הנקוב של התמורה העתידית מוכר כהכנסת ריבית על פני תקופת האשראי.

הכנסות ממכירת סחורות (כולל מקרקעין) מוכרות כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת ראייה משכנעת (בדרך כלל ביצוע של הסכם מכירה) שהסיכונים והתשואות המשמעותיים הועברו לקונה, אין לביטוח הלאומי מעורבות נמשכת עם הסחורה, צפויות הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות בגין העסקה וסכומי ההכנסות והעלויות בגין העסקה ניתנים למדידה באופן מהימן.

(2) הכנסות מהספקת שירותים

הכנסות משירותים שהוענקו נזקפות לדוח על הביצוע הכספי באופן יחסי לשלב השלמת העסקה, במועד הדיווח. אומדן שלב ההשלמה מחושב בהתייחס לסקירת העבודה שבוצעה. ההכנסות נמדדות לפי השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה או התמורה שיש זכאות לקבלה. לביטוח הלאומי הכנסות מהספקת שירותים לממשלה ולקופות החולים בגין השתתפות גורמים אלו בהוצאות השוטפות של הביטוח הלאומי. ראה באור 2.יט. להלן.

(3) הכנסות מריבית

מוכרות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

זי. גמלאות ותשלומים אחרים

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי משרד האוצר על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר תשלומים לספקי שירותי סיעוד, הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה והסעת יולדות.

תשלומים אחרים על פי חוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקרים (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שירותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שירות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שירותי סיעוד (סעיף 237 לחוק), פעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק) ופיתוח שירותים לילדים בסיכון (סעיף 74 לחוק).

באורים לדוחות הכספיים

באור 2 – עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. הטבות לעובדים

(1) התחייבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר:

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, מחלה, הבראה ותשלומי מעביד אחרים ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. כאשר לביטוח הלאומי קמה מחויבות משפטית או משתמעת, שניתנת לאמידה מהימנה, למתן מענקים לעובדים, הביטוח הלאומי מכיר בהתחייבות זו במועד בה קמה ההתחייבות.

(2) התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד, נטו: עבור כל התחייבויות הביטוח הלאומי בשל סיום יחסי עובד מעביד נרשמות התחייבויות מתאימות על פי דין, הסכם, נוהג וציפיות הנהלת הביטוח הלאומי.

יט. הוצאות הנהלה וכלליות

(1) הוצאות הנהלה וכלליות הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של הביטוח הלאומי, ונרשמות על בסיס המצטבר.

(2) הממשלה וקופות החולים משתתפות בהוצאות הנהלה וכלליות לפי חלקן היחסי של, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:

(א) על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.

(ב) על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות הביטוח הלאומי), התשנ"ה - 1995.

השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר).

ההוצאות נרשמות במלואן במסגרת ההוצאות בדוח על הביצוע הכספי. השתתפות גורמי החוץ בהוצאות נרשמת כהכנסה מהספקת שירותים. ראה ביאור 2.טז. לעיל.

כ. מגזרים

מגזר הוא פעילות הניתנת להבחנה או קבוצת פעילויות הניתנות להבחנה של הביטוח הלאומי, העשויות להניב הכנסות ובגינן עשויות להתהוות לו הוצאות ואשר התוצאות שלו נסקרות באופן סדיר על ידי מקבלי החלטות והמנהלה של הביטוח הלאומי, על מנת לאפשר להם לעמוד באחריותם הניהולית, להעריך את ביצועי העבר של הביטוח הלאומי בהשגת מטרותיו ולקבל החלטות בדבר הקצאת משאבים של הביטוח הלאומי בעתיד.

כא. סיווג מחדש

מספרי השוואה מסוימים סווגו מחדש כדי להתאימם להצגה של השנה הנוכחית.

באורים לדוחות הכספיים

באור 3 – מזומנים ושווי מזומנים

הרכב

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
890,184	3,132,126
6,556	46,057
4,763	6,287
901,503	3,184,470

בבנק ישראל
בבנק הדואר
בבנקים אחרים

באור 4 – חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין-דמי ביטוח

א. הרכב דמי ביטוח לאומי

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,119,967 (199,611)	6,288,728 (364,070)
4,920,356	5,924,658
395,735 (282,078)	464,548 (317,307)
113,657	147,241
5,034,013	6,071,899
2,325,252 (682,187)	2,734,433 (808,887)
1,643,065	1,925,546
834,477	804,674
331,089	194,819
53	10
7,842,697	8,996,948

מעסיקים, נטו (ב. להלן)
מעסיקים פעילים (ג. להלן)
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
מעסיקים שאינם פעילים (ד. להלן)
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

סה"כ מעסיקים, נטו

לא שכירים

בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

סה"כ לא שכירים, נטו

חוב דמי ביטוח המוסדר על ידי כרטיסי אשראי

המחאות לגביה

חובות דמי ביטוח אחרים

סה"כ חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין דמי ביטוח

ב. יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי ביטוח על פי סעיף 364 לחוק.

ג. יתרת חובות המעסיקים הפעילים כוללת הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר 2023 על סך של כ- 4,961 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 4,515 מיליוני ש"ח), שנגבו בינואר 2024.

ד. לא כולל חובות דמי ביטוח לאומי בסך של 4.5 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 5.2 מיליארד ש"ח) בגין מעסיקים לא פעילים שהופרשו במלואם לחובות מסופקים.

ה. בהתאם לחוק ביטוח בריאות (בעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה הביטוח הלאומי עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלה אינם שייכים לביטוח הלאומי והוא מחויב להעבירם לקופות החולים עם הגביה. יתרות חייבים בגין דמי ביטוח בריאות בגין מעסיקים ובגין מבוטחים לא שכירים, הנכללים במערכות הביטוח הלאומי עומדים על כ- 2,470 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 3,185 מיליוני ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 5 – חובות הציבור

		א. הרכב
31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,938,241 (1,337,873)	2,101,995 (1,490,568)	חובות הציבור בגין גמלאות (ב. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
600,368	611,427	
5,754,955 (5,656,203)	6,304,924 (6,197,848)	חובות תאגידיים בפירוק (ג. להלן) בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
98,752	107,076	
1,175,774	1,227,505	פיצוי מצד שלישי (ד. להלן)
1,874,894	1,946,008	סה"כ חובות הציבור

ב. יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל.

ג. בשנת הדוח נמחקו כ- 16.8 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 17 מיליוני ש"ח) חובות אבודים, מחובות הציבור, וזאת בהתאם לנוהל בחינת חובות של הביטוח הלאומי.

ד. חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו על ידי הביטוח הלאומי לעובדי תאגידיים בפירוק.

ה. היתרה משקפת את אומדן הסכומים להם זכאי הביטוח הלאומי על פי סעיף 328 לחוק מחברות ביטוח וגורמים נוספים, בגין גמלאות המשולמות על ידו לזכאים בשל פגיעה בעבודה, תאונות וכדומה. ראה גם באור 13א.

באור 6 – חייבים אחרים

		א. הרכב
31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
38,707	42,114	מפרעות והלוואות לעובדים (ב. להלן)
24,020	29,194	הוצאות מראש
18,081	16,283	אחרים
80,808	87,591	

ב. המפרעות לא צמודות, אינן נושאות ריבית ועומדות לפירעון בתקופה של 36-6 חודשים.

באורים לדוחות הכספיים

באור 7 – פיקדונות בבנק

פקדונות ב"בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ" למתן הלוואות לעובדי הביטוח הלאומי. ההלוואות ניתנות למטרות שיכון ודיוור, רכישת רכב, מימון שכר לימוד ועוד. הריבית על כל סוגי ההלוואות היא בשיעור שנקבע מעת לעת על ידי החשב הכללי. החל מינואר 2009 אין מרווח לבנק יהב תמורת ניהול הפקדון, ביצוע מתן הלוואות וגבייתן.

באור 8 – ממשלת ישראל

א. יתרות לזמן קצר

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(540,113)	283,396	משרד האוצר
31,095	642,990	בגין החזר תשלומי גמלאות ואחרים (ב. להלן)
(1,196)	55,374	בגין הקצבות האוצר
10,418	8,889	בגין שיפוי האוצר
(39,544)	(105,117)	בגין סכום מענק לכל אזרח
		מס הכנסה ניכויים ומע"מ
(539,340)	885,532	סך יתרות לחובת (לזכות) משרד האוצר
137,984	169,809	משרד הביטחון ואחרים (ב. להלן)
20,342	19,223	סכומים לקבל
(381,014)	1,074,564	

ב. הביטוח הלאומי מבצע תשלומי גמלאות, שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלה מתבצעים על פי חוקים והסכמים שונים. על פי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי, תשלומים אלה ממומנים על ידי משרד האוצר ומשרד הבטחון. החזרי תשלומי הגמלאות כוללים השתתפות משרד האוצר בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של כ - 413 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 333 מיליוני ש"ח). גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן אינן מוצגות בדוחות על הביצוע הכספי כהכנסות. להלן פרוט התשלומים ששולמו עבור משרד האוצר ומשרד הבטחון.

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. (המשך)

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,930,461	1,893,154	הבטחת הכנסה
3,270,182	3,440,757	השלמת הכנסה גמלת אזרח ותיק ושארים
1,889,559	1,992,811	גמלאות אזרח ותיק ושארים מיוחדות
1,572,723	1,769,307	קצבת ניידות
576,651	1,393,480	נפגעי איבה (1)
485,408	526,769	מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
175,399	189,103	פוליו
164,134	(57,316)	הקלות באבטלה ומענקי קורונה (2)
46,832	17,297	דמי מזונות
161,420	172,126	פיצויים לנפגעי הקרנות
32,935	31,033	אסירי ציון וחסידי אומות העולם
25,768	152,524	נכות עולים ומונשמים
13,476	18,100	מתנדבים
24,840	27,747	סיעוד לעולים
5,497	5,657	רב עוברי
5,042	4,882	תגמול ליתום עקב אלימות במשפחה
2,356	2,612	נפגעי עירוני דם
376	702	שונות
10,383,059	11,580,745	

(1) נפגעי איבה

בשנת 2023 הסכום כולל גם תשלומים בגין מלחמת חרבות ברזל. ביום 22 באוקטובר 2023 ניתן מענה למשפחות חטופים ונעדריים באמצעות הסכם בין הביטוח הלאומי וממשלת ישראל, במסגרתו נקבע כי הזכאויות הקבועות בחוק נפגעי איבה יחולו בשינויים המחויבים על בני משפחה של חטופים ונעדריים - להוציא תושבים זרים [עובדים ותיירים], שעניינם הוסדר בהחלטת ממשלה העוסקת בעניין זה. בעקבות המלחמה חוקק ביום 7 בנובמבר 2023 חוק התגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדריים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023 [תיקון עקיף (מס' 40) לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה]. החוק משווה זכאותם של בני משפחה של חטופים ונעדריים לגמלאות והטבות כמו בני משפחה של חלל. בנוסף, במסגרת תיקון עקיף לחוק מימון הוצאות משפחות חטופים, שבויים ונעדריים, התשס"ח-2008, נקבעו זכאותם של בני משפחה למענקים רבעוניים לצורך קידום המאמצים לשחרור החטופים ואיתור הנעדריים. (ראה גם באור 1.ג.).

לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ועד ליום 30 באפריל 2024 שולמו סך של 354 מיליוני ש"ח בגין גמלת נפגעי איבה הכוללת גם את נפגעי חרבות ברזל.

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ב. (המשך)

(2) תשלומים בגין הקלות באבטלה ומענקי קורונה

התשלומים כוללים מענקים בגין הקלות באבטלה, מענק לבני 67+, מענק אבטלה ממושכת, מענק לכל אזרח, הטבות לילדות בתקופת הקורונה, מענק בידוד למעסיקים, מענק חזרה לעבודה ועוד, וכן החזרים בגין מענקים אלו שניתנו בייתר.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,602,294	6,991,221
44,802	45,885
61,615	84,329
863	569
1,709,574	7,122,004

תגמולי מילואים (1)
אבטלה למשחררי צבא קבע
גמלאות לנפגעי כוחות הביטחון (ועדת גורן)
דמי לידה לחיילות משוחררות

1. בשנת 2023 הסכום כולל גם תשלומים בגין מלחמת חרבות ברזל. ביום 9 בנובמבר 2023 במסגרת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 238 - הוראת שעה - חרבות ברזל) (תגמולים למשרתים במילואים), התשפ"ד-2023, הוגדל התגמול המזערי למשרתי מילואים בשיעור של 95% מהסכום הבסיסי, לחודש, מחולק בשלושים, קרי: סכום של 300 ש"ח בקירוב לכל יום מילואים [במקום 68% מהסכום הבסיסי לחודש, מחולק בשלושים, שהוא סך של 215 ש"ח בקירוב]. לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ועד ליום 30 באפריל 2024 שולמו סך של 9,927 מיליוני ש"ח בגין תגמולי מילואים.

חובות גמלאות נטו (גמלאות שבמימון משרד האוצר):

31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
436,146	423,921	453,731	334,824
195,558	202,398	133,535	112,356
88,042	84,007	18,939	58,734
49,000	50,095	(16,222)	(18,261)
3,016	24,702		
1,361,745	1,272,776		

הבטחת הכנסה
הקלות אבטלה בגין קורונה
גמלאות אזרח ותיק ושארם מיוחדות
השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארם
דמי מזונות
מענק לכל אזרח
קצבת ניידות
מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
אחרים

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ג. תשלומים בגין מענקי חרבות ברזל

לשנה שהסתיימה
ביום
31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח
817,144
314,266
52,593
5,940
1,189,943

מענק מפונים חרבות ברזל (1)
 אבטלה חרבות ברזל (2)
 מענק עידוד תעסוקה חרבות ברזל (3)
 מענק חרבות ברזל לבני 67+ (2)

1. מענק מפונים חרבות ברזל

ביום 2 בנובמבר 2023 נחתם הסכם בין הביטוח הלאומי וממשלת ישראל בדבר מתן מענק אכלוס עצמאי לתושבים שהתפנו מבתיהם או שיצאו מבתיהם להתרענות במסגרת מלחמת חרבות ברזל. זכאים מכוח ההסכם למענק בסך של 200 ש"ח ליום לבגיר ובסך של 100 ש"ח לילד, בהתאם למשך תקופת הזכאות שנקבעה בכל החלטה.

2. אבטלה ומענק חרבות ברזל לבני 67+

במסגרת חוק התוכנית לסיוע כלכלי (הוראת שעה-חרבות ברזל), התשפ"ד 2023, נקבעו התאמות בחוק הביטוח הלאומי ובחוק מענק הסתגלות מיוחד לבני 67 ומעלה - קיצור תקופת אפשרה לקבלת דמי אבטלה; חישוב דמי אבטלה לשכיר שהוא גם עצמאי; הארכת התקופה המרבית לדמי אבטלה, למובטל חוזר צעיר [בן 40 ומטה]; הארכת תקופת התשלום המרבית לדמי אבטלה ושנת האבטלה למבוטח שמתגורר ביישוב שפונה; ביטול חמשת ימי האמתנה הראשונים בשנת האבטלה; אבטלה בחל"ת קיצור תקופה מינימלית ליציאה לחל"ת ל 14 יום וללא התחשבות בימי החופשה העומדים לרשותו; פטור למעסיקים מתשלום דמי ביטוח לעובד שיצא לחל"ת; מענק מיוחד לתושב בן 67 ומעלה.

3. מענק עידוד תעסוקה חרבות ברזל

ביום 29 בנובמבר 2023 נחתם הסכם בדבר מענקי עידוד והמשך תעסוקה - מלחמת חרבות ברזל לפי חוק הביטוח הלאומי. ההסכם כולל מתן שני מענקים לעידוד ותמרון תעסוקה. אין כפל מענקים וישולם המענק הגבוה מבין השניים ככל וישנה זכאות לשני המענקים. ההסכם תקף עד ליום 30 ביוני 2024, עם אפשרות להארכה נוספת של 90 ימים.

לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ועד ליום 30 באפריל 2024 שולמו סך של כ- 2,731 מיליוני ש"ח בגין מענקים אלו.

באורים לדוחות הכספיים

באור 8 – ממשלת ישראל (המשך)

ד. יתרות לזמן ארוך

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,038,922	1,193,666

סכומים לקבל

סכומים לקבל בגין חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות הביטוח הלאומי לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל

א. בשנת 1980, חתם הביטוח הלאומי הסכם להשקעת העודפים שלו עם ממשלת ישראל, לפיו הביטוח הלאומי ישקיע מידי חודש, את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו (להלן: האיגרות):

האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).

ב. התנאים

1) איגרות חוב מסוג "עילבלי": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

2) איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש (שיעור הריבית הממוצעת משוקללת לשנת 2023 1.2% שנה קודמת 0.02%).

ג. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי המזומנים. איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים, שינבעו לביטוח הלאומי במהלך תקופת איגרות החוב.

ד. ריבית ההיוון - לצורך ביצוע ההיוון נלקח וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

ה. במסגרת מתווה לחיזוק האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ועצמאות תפקודו, הודיע הביטוח הלאומי בתאריך 12 בספטמבר 2018 לממשלת ישראל ומשרד האוצר, על אי חידושו של הסכם השקעות העודפים עם ממשלת ישראל, החל מיום 1 בינואר 2019, במטרה לקבל לידי את כספי הביטוח הלאומי ולהשקיע את העודפים המצטברים באופן עצמאי, להלן "הסכם השקעת העודפים".

בהתאם לבקשת משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר, נחתם ביום 6 בינואר 2019 הסכם בין הביטוח הלאומי לבין נציגי הממשלה, לפיו חודש הסכם השקעת העודפים של הביטוח הלאומי בכפוף למספר שינויים ובתנאים כדלקמן:

- משרד האוצר התחייב לא להפחית במהלך שנת 2019 את הריבית על איגרות החוב, בגין עודפי הביטוח הלאומי המושקעים בידיו.
- ככל שהוצאות השוטפות וההתחייבויות על פי דין של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2019 יעלו על האומדן הצפוי של האמור לשנת 2019, הביטוח הלאומי יהיה רשאי להשתמש בתקבולי האג"ח לצורך כיסויין.

בשנים 2022 ו-2023, השקיע הביטוח הלאומי את סכומי אגרות החוב שנפרעו ואת הכנסות הריבית שלא שימשו למימון שוטף של הפעילות, באגרות חוב חדשות בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם הנייל.

באורים לדוחות הכספיים

באור 9 – איגרות חוב של ממשלת ישראל (המשך)

1. ההרכב

2022 בדצמבר 31	2023 בדצמבר 31	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
290,162,305 (24,849,468)	286,101,078 (25,837,762)	(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי השווי ההוגן בניכוי - חלות שוטפת
265,312,837	260,263,316	
2022 בדצמבר 31	2023 בדצמבר 31	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
136,010,662 110,004,084	139,994,931 112,070,218	(2) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי העלות המותאמת "יעיבל" איגרת חוב החל מ- 1.4.00
246,014,746 (18,493,368)	252,065,149 (19,400,687)	בניכוי - חלות שוטפת
227,521,378	232,664,462	

2. פירעונות

2023	
אלפי ש"ח	
19,400,687	שנת 2024 - חלות שוטפת*
18,529,150	שנת 2025
18,065,836	שנת 2026
18,708,158	שנת 2027
177,361,318	שנים 2028-2043
252,065,149	

* כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2023 בסך 1,567 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 1,587 מיליוני ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 10 – רכוש קבוע

א. הרכב:

סך הכל אלפי ש"ח	רהוט וציוו משורדי אלפי ש"ח	כלי רכב אלפי ש"ח	מחשבים וציוד היקפי אלפי ש"ח	שיפורים במושבי אלפי ש"ח	קרקע ובניינים אלפי ש"ח	עלות וערך הוגן
2,310,661	177,260	25,590	402,433	71,989	1,633,389	ליום 1 בינואר 2023
126,249	6,865	8,482	47,919	10	62,973	תוספות השנה
(3,942)	-	(3,942)	-	-	-	גרירות השנה
2,432,968	184,125	30,130	450,352	71,999	1,696,362	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
						פחת שצבר
486,820	101,201	4,559	330,804	37,884	12,372	ליום 1 בינואר 2023
78,957	8,857	4,585	27,018	3,643	34,854	תוספות השנה
(3,087)	-	(3,087)	-	-	-	גרירות השנה
562,690	110,058	6,057	357,822	41,527	47,226	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
1,870,278	74,067	24,073	92,530	30,472	1,649,136	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2023
1,823,841	76,059	21,031	71,629	34,105	1,621,017	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2022

באורים לדוחות הכספיים

באור 10 – רכוש קבוע (המשך)

ב. הערכה מחדש של קרקע ומבנים

כאמור בבאור 2' לח' לעיל, החל משנת 2012 מציג הביטוח הלאומי את הקרקע והמבנים לפי מודל הערכה מחדש.

בסוף שנת 2022 נערכו הערכות שווי מעודכנות לקרקעות ולבניינים של הביטוח הלאומי. הביטוח הלאומי התקשר עם שמאי מקרקעין שהינם מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקעות והמבנים שבעלותו. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לראיות מבוססות שוק. יום ההערכה מחדש היה 31 בדצמבר 2022. עדכון שווי הנכסים הסתכם בכ-717 מיליוני ש"ח ונוסף ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

ג. זכויות הביטוח הלאומי בקרקע ובניינים הינן כדלקמן:

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
892,597	875,851
728,420	773,285
1,621,017	1,649,136

רישום זכויות בטאבו בבעלות / בחכירה על שם הביטוח הלאומי
ללא רישום בטאבו על שם הביטוח הלאומי (ד. ו-ה. להלן)

ד. זכויות הבעלות במקרקעין טרם נרשמו על שם הביטוח הלאומי בטאבו והן רשומות על שם צד ג', אולם כלולה בהן הערת אזהרה לטובת הביטוח הלאומי, זאת מאחר וטרם הוסדרו הליכי הרישום בין הביטוח הלאומי וצד ג' בלשכת רישום המקרקעין.

ה. זכויות החכירה במקרקעין טרם נרשמו על שם הביטוח הלאומי בטאבו, והן רשומות ברשות מקרקעי ישראל והתקבל אישור זכויות מרשות מקרקעי ישראל בגינן.

ו. שיפורים במושכר, מחשבים וציוד היקפי, כלי רכב, רהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ-43 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 11 - נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה

			א. הרכב
סך הכל	נכסים בהקמה - פרויקט תבל (ב') אלפי ש"ח	תוכנה ופרויקטי מחשוב אלפי ש"ח	
1,671,948	284,090	1,387,858	עלות ליום 1 בינואר 2023 נכסים בהקמה שהחלו לפעול השנה תוספות
-	(15,307)	15,307	
112,417	72,128	40,289	
1,784,365	340,911	1,443,454	ליום 31 בדצמבר 2023
			הפחתות
906,257	-	906,257	ליום 1 בינואר 2023 תוספות השנה
78,255	-	78,255	
984,512	-	984,512	ליום 31 בדצמבר 2023
799,853	340,911	458,942	נכסים בלתי מוחשיים, נטו ליום 31 בדצמבר 2023
765,691	284,090	481,601	נכסים בלתי מוחשיים, נטו ליום 31 בדצמבר 2022

ב. פרויקט תבל

פרויקט תבל החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, והוא מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים בביטוח הלאומי, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, בשנת 2017 נעשתה בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין תיחום הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך 2018-2021 נפרסה מערכת נכות כללית ושירותים מיוחדים בכל סניפי הביטוח הלאומי, עבור תביעות חדשות בענף, וכן הופעלה ונפרסה בכל הארץ מערכת ועדות פטור ממס. במהלך שנת 2023 הוסבו כ-133,000 תיקי לקוחות קיימים ממערכת נכות כללית ושר"מ למערכת תבל. עד לסוף שנת 2023 הוסבו כ-195,000 תיקים מקבלי תשלום של נכות כללית ושר"מ. בנוסף במהלך שנת 2023 עלתה לאוויר מערכת גמלת ילד נכה והחל תהליך הפריסה וההטמעה בסניפי הביטוח הלאומי.

הפרויקט מתקדם בהתאם ללוחות הזמנים והתיחום שהוגדר, בהתאם לכך הישימות להשלמת התכולה שהוגדרה היא גבוהה. הפרויקט מתוקצב עד סוף שנת 2024.

החל משנת 2020 הביטוח הלאומי מפחית את המערכות הזמינות לשימוש. אומדן אורך החיים השימושיים נקבע ל-15 שנים בהתאם להערכות מנהלת הביטוח הלאומי.

העלויות מוצגות בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותן המופחתת מסתכמת בכ-187 מיליוני ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 12 – זכאים לגמלה

		א. הרכב
31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
זכאויות לגמלה לפי ענפים		
1,530,100	1,785,400	נפגעי עבודה
1,124,600	1,273,800	נכות כללית
1,136,600	1,425,400	פשיטת רגל
1,196,600	1,225,400	סיעוד
412,500	829,100	אבטלה
443,400	530,600	אזרח ותיק ושארים
477,600	494,600	אמהות
43,600	51,300	ילדים
8,500	11,000	נפגעי תאונות
6,373,500	7,626,600	

ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגין זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר הביטוח הלאומי, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת הביטוח הלאומי.

ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי משרד האוצר על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן:

ה. **בסיסים לעריכת הנתונים**

נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

ו. **השיטה**

הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים.

ז. **הנחות יסוד**

(1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

(2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו לביטוח הלאומי אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 13 – זכאים אחרים

הרכב

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
382,178	49,753	חברות ביטוח - מקדמות בגין פיצוי צד שלישי (א)
218,647	39,972	קופות חולים - מס בריאות (ב)
79,705	76,633	הפרשה לחופשה
104,678	95,468	עובדים בגין שכר
100,677	70,929	ספקים ונותני שירותים
97,346	115,794	שונים
983,231	448,549	

(א) הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

בתיקון לחוק בנובמבר 2021 נקבע כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח, בעד התקופה מיום 1 בינואר 2023 ועד 31 בדצמבר 2024, סכום קבוע לטובת פיצוי בשיעור של 10% מדמי הביטוח הנגבים בענף ביטוח רכב מנועי, ובעד התקופה מיום 1 בינואר 2025 ואילך בשיעור של 10.95% מדמי הביטוח הנגבים מענף ביטוח רכב מנועי.

לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד ליום 31 בדצמבר 2022 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה לביטוח הלאומי, נחתמו בחודש אוגוסט 2021 הסכמים עם חברות הביטוח המאריכים את תקופת ההתיישנות בשנה נוספת לתביעות לפי סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי בקשר למקרים שאירעו בשנים 2014 עד 2016. בהתאם להסכמים אלו חברות הביטוח נדרשו להעביר מקדמה בסך של כ- 1 מיליארד ש"ח על חשבון מקרים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2022. מקדמה זו תקוזה כנגד דרישות שמוציא המוסד ובהתאם לתנאים המפורטים בהסכמים.

(ב) קופות חולים - מס בריאות

ההתחשבות עם קופות החולים מסתיימת מידי שנה עד סוף הרבעון הראשון של השנה העוקבת.

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
315,365	432,364	קרן פתוח שירותים לנכים
124,984	150,322	קרן קידום תוכניות סיעוד
59,623	71,624	קרן פתוח שירותים לילדים בסיכון
51,727	70,149	קרן מפעלים מיוחדים
14,131	15,984	קרן מנוף לנפגעי עבודה
565,830	740,443	
(313,462)	(418,360)	בניכוי התחייבויות שוטפות
252,368	322,083	

ב. על פי חוק הביטוח הלאומי, מחויב הביטוח הלאומי לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שירותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה, פעולות מיוחדות ופיתוח שירותים לילדים בסיכון. במסגרת החוק הוגדרו הסכומים המרביים שהביטוח הלאומי יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות.

באורים לדוחות הכספיים

באור 15 – התחייבויות בגין זכויות עובדים

א. הרכב

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
190,900	208,800
6,671,200	6,382,400
6,862,100	6,591,200

התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)
התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד:

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
106,300	125,100
84,600	83,700
190,900	208,800

בשל פיצויי פיטורים
בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות הביטוח הלאומי בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות הביטוח הלאומי הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את הביטוח הלאומי מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

(2) התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,801,500	2,171,600
3,869,700	4,210,800
6,671,200	6,382,400

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
מספר זכאים	מספר זכאים
978	750
2,108	2,308
3,086	3,058

עובדים פעילים
גמלאים מקבלי קצבה

באורים לדוחות הכספיים

באור 15 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

א. הרכב (המשך)

(3) התנועה בהתחייבויות:

סה"כ	פנסיה צוברת		יתרה ליום 1 בינואר 2023
	ומחלה	פנסיה תקציבית	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
6,862,100	190,900	6,671,200	
18,800	18,800	-	שינוי בגין פיצויי פיטורין, נטו
(900)	(900)	-	שינוי בגין הפרשה לפדיון ימי מחלה, נטו
67,000	-	67,000	עלות שירות שוטף:
263,200	-	263,200	בגין פנסיה
(386,800)	-	(386,800)	עלות ריבית והצמדה למדד
(232,200)	-	(232,200)	רווחים אקטואריים
			תשלום הטבות לגמלאים, שארים
			ועובדים זכאים אחרים
6,591,200	208,800	6,382,400	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית

התחייבויות הביטוח הלאומי כוללות את ההתחייבויות הבאות:

- (1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי הביטוח הלאומי שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.
 - (2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן.
- ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:
- א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.
 - ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן התחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.
 - ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2023 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.
 - ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2023.

ג. בסיסים לעריכת הנתונים

(1) נתונים -

- א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים פעילים וגמלאים בהתאמה, הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2023, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.

באורים לדוחות הכספיים

באור 15 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)

ג. בסיסים לעריכת הנתונים (המשך)

(1) נתונים - (המשך)

- (ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.
- (ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה - בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה. בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.
- (ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. במידה ותחול ירידה במדד המחירים לצרכן בשנה מסוימת, לא תחול ירידה במשכורת הקובעת באותה שנה. אולם, ייווצר "חוב" בגין שיעור ירידת המדד והחוב ינוכה מעליית המדד בשנה העוקבת (במידה ותחולנה ירידות במדד המחירים לצרכן במספר שנים רצופות, החוב ימשיך להצטבר והחוב המצטבר ינוכה מעליית המדד שתחול בעתיד). בשנת 2023 חלה עלייה במדד המחירים לצרכן בשיעור 3% והמשכורת הקובעת עלתה בינואר 2024 בהתאם לשיעור זה.
- (2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.
- (3) הנחות היסוד - באופן כללי, הביטוח הלאומי משתמש באותן ההנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות של ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:
- (א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיה זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.
- (ב) שיעורי פרישה מוקדמת ושיעורי עזיבה – בשנים 2021-2022 האקטואר היועץ של משרד האוצר בצע מחקר בנושא שיעורי פרישה מוקדמת לגבי עובדי מדינה בפנסיה התקציבית, לצורך שימוש בממצאים בדוחות הכספיים החל מיום 31 בדצמבר 2021 ואילך. תקופת המחקר הייתה 2013-2020. השיעורים חושבו בין היתר, לפי מין וגיל, ונקבעו לפי מספר הפורשים מוקדם בפועל חלקי מספר הפעילים שהיו יכולים לפרוש מוקדם. בנוסף, האקטואר היועץ מצא כי לפי ניסיון העבר תופעת עזיבה (קרי, קבלת מענק וויתור על קבלת תשלומי פנסיה) היא מאוד נדירה לגבי אוכלוסיית הפעילים בפנסיה התקציבית. לפיכך הוחלט לעדכן את שיעור העזיבות ל- 0% החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021 ואילך.

באורים לדוחות הכספיים**באור 15 – התחייבויות בגין זכויות עובדים (המשך)****ג. בסיסים לעריכת הנתונים (המשך)**

ג) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות חוב תלוש אפס (Coupon - Zero) - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.

עדכון ווקטור הריבית השנה הביא לקיטון בהתחייבות הנאמד בכ- 0.5 מיליארד ש"ח. בשנת 2022 - שימוש בווקטור עדכני הביא לקיטון הנאמד בכ- 1.3 מיליארד ש"ח.

ד) לוחות חיים וגריעה ומודל שיפורי תמותה - בהתאם לחוזר של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון לגופים מוסדיים שמספרו 2022-9-18.

ה) שיעור גידול ריאלי בשכר:

* עובדים פעילים - בשנים 2021-2022 האקטואר היועץ של משרד האוצר בצע מחקר בנושא גידול ריאלי בשכר לגבי עובדי מדינה בפנסיה התקציבית, לצורך שימוש בממצאים בדוחות הכספיים החל מיום 31 בדצמבר 2021 ואילך. תקופת המחקר הייתה 2005-2019. השיעורים חושבו לפי מין וגיל, ונקבעו לפי השכר בשנה העוקבת חלקי השכר בשנה הקודמת, זאת לעובדים שהיו פעילים בשתי השנים הסמוכות.

* גמלאים מקבלי קצבה - גידול ריאלי בשכר של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009, כאמור לעיל).

ו) על פי דיווח של נציגי מינהלת הגמלאות במשרד האוצר, עודכנו השנה המשתנים החוקתיים שלהלן:

* תוספת הדרגה עודכנה ל 16%, זאת במקום 8% שנלקח בשנים קודמות. העדכון משקף גם מקדמת יוקר וגם תוספת דרגה.

* תוספת האחוז עודכנה ל 0%, במקום 6% בשנים קודמות, משום שלפי בדיקת מינהלת הגמלאות תוספת הגדלות שירות לפי סעיף 100 לחוק הגמלאות פחות רלוונטית כיום.

העדכון של המשתנים החוקתיים לא הביא לשינוי מהותי בהתחייבות.

ז) הוצאות הנהלה וכלליות - בהתאם למדיניות שנקבעה על ידי מינהלת הביטוח הלאומי, ההתחייבויות בגין זכויות עובדים אינה כוללת העמסה להוצאות הנהלה וכלליות.

ח) ההתחייבויות המדויקות של הביטוח הלאומי לקצבה יוודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.

ט) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות:

חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות הביטוח הלאומי לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי הביטוח הלאומי.

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – קרנות הביטוח

א. הרכב

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
512,050,600	518,094,900	אזרח ותיק ושארים
305,168,200	285,938,400	נכות כללית
75,152,800	83,542,600	נפגעי עבודה
82,305,300	116,602,600	סיעוד
974,676,900	1,004,178,500	

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או התלויים של המבוטחים, שלגביהם נוצרה עילה לזכאות עד לתאריך הדוח על המצב הכספי.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות הביטוח הלאומי הנובעות מהגמלאות אשר הביטוח הלאומי יהיה חייב לשלם למבוטחים אשר לגביהם לא נוצרה עילה לזכאות עד לתאריך הדוח על המצב הכספי. מאידך, אין הדוח כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי הביטוח הלאומי כענפים ארוכי מועד. הביטוח הלאומי אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר הביטוח הלאומי, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת הביטוח הלאומי. קרנות הביטוח מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים

החישובים נעשו על בסיס נתונים מקובצים. נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלויים של מבוטחים שזכאים לקצבה בתאריך הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכומי הקצבה העומדים לזכות המבוטחים או התלויים שלהם במועד החישוב, תוך התאמה לשינויים בסכומי הקצבה הצפויים לפי החוק במועד החישוב, כגון פעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד.

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

ו. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:

(1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של איגרות חוב תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות עדכני מתקבל במוסד כל שנה מחברת מרווח הוגן בע"מ. השימוש בווקטור הריביות העדכני לעומת הווקטור משנה קודמת הביא לקיטון בקרנות הביטוח הנאמד בכ- 52 מיליארד ש"ח בשנת 2023 (בשנת 2022 - שימוש בווקטור עדכני הביא לקיטון הנאמד בכ- 139 מיליארד ש"ח).

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – קרנות הביטוח (המשך)

1. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:

(2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:

- (א) בענף אזרח ותיק ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - נעשה שימוש בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס לחלופה הבינונית מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במאי 2017. שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים.
- (ב) בתתי ענפים נכות נפגעי עבודה וקצבה מיוחדת - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022 שהוגש לשר העבודה בפברואר 2024. לוחות גריעה בענף נפגעי עבודה מבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2023. השימוש בלוחות גריעה מעודכנים הביא לגידול בקרנות ביטוח נפגעי עבודה הנאמד בכ- 4 מיליארד ש"ח.
- (ג) בתת ענף נכות כללית מבוגרים צמיתה - נעשה שימוש בלוחות גריעה של מקבלי קצבת נכות כללית צמיתה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022. לוחות הגריעה מבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2023. השימוש בלוחות גריעה מעודכנים הביא לקיטון בקרנות ביטוח נכות כללית הנאמד בכ- 23 מיליארד ש"ח.
- בתת ענף שירותים מיוחדים - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2023.
- בתת ענף ילד נכה - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2023.
- (ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022. לוחות הגריעה מבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2023. השימוש בלוחות גריעה מעודכנים הביא לגידול בקרנות ביטוח סיעוד הנאמד בכ- 17 מיליארד ש"ח.

2. שינויים בהנחות ושינויים נוספים

בענפים אזרח ותיק ושארים ובענף נפגעי עבודה, על פי החוק הקצבאות מעודכנות באופן כללי בינואר של כל שנה בהתאם לגידול במדד המחירים לצרכן בגין חודש נובמבר האחרון לעומת מדד המחירים לצרכן בגין חודש נובמבר בשנה הקודמת. הגידול בקצבאות בינואר 2024 עמד על כ- 3.3% והביא לגידול בקרנות ביטוח אזרח ותיק ושארים הנאמד בכ- 19 מיליארד ש"ח, ולגידול בקרנות ביטוח נפגעי עבודה הנאמד בכ- 2 מיליארד ש"ח.

בענף נפגעי עבודה, נעשה שימוש בקצבאות הממוצעות ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022 בתוספת הגידול בינואר 2024 שנבע מהגידול במדד. הקצבאות הממוצעות חושבו על בסיס קובץ נתונים שהתקבל ממינהל המחקר והתכנון. בשנים קודמות החישוב של הקצבאות הממוצעות התבסס על קובץ נתונים שהתקבל ממינהל תקשוב ומערכות מידע. שינוי מקור הנתונים לבסיס חישוב הקצבאות הממוצעות הביא לגידול בקרנות ביטוח נפגעי עבודה הנאמד בכ- 4 מיליארד ש"ח.

בענף נכות כללית (בכל תתי הענף: מבוגרים, שירותים מיוחדים וילד נכה) - בהתאם לחוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2021-2022, בינואר של כל שנה קצבת נכות כללית והקצבאות הנגזרות ממנה עודכנו בשיעור עליית השכר הממוצע. הקצבאות עלו בינואר 2024 בכ- 5.6%. הגידול בקצבאות הביא לגידול בקרנות ביטוח נכות כללית הנאמד בכ- 17 מיליארד ש"ח.

באורים לדוחות הכספיים

באור 16 – קרנות הביטוח (המשך)

ז. שינויים בהנחות ושינויים נוספים (המשך)

בת ענף נכות כללית מבוגרים זמנית - בשנת 2023 שונתה שיטת החישוב כדלהלן: ישנם מבוטחים שבמועד הדוח על המצב הכספי נמצאים באוכלוסיית מקבלי קצבאות נכות כללית זמנית ומטבע הדברים יעברו בעתיד לקבלת קצבאות נכות כללית צמיתה. בשנת 2022, חישוב קרנות ביטוח נכות כללית לקח בחשבון את תשלומי קצבאות נכות כללית צמיתה שאוכלוסייה זו תקבל בעתיד. לעומת זאת, בשנת 2023 קרנות ביטוח נכות כללית כוללות התחייבות בגין אוכלוסייה זו רק עד לרגע שבו המבוטחים ייגרעו מנכות כללית זמנית. כלומר, למרות שחלק ממקבלי קצבת זמנית יקבלו קצבאות נכות כללית צמיתה בעתיד, קצבאות הצמיתה אינן נלקחות בחישוב התחייבות קרנות הביטוח, זאת מכיוון שהן נחשבות כקצבאות חדשות מבחינת הדוח על המצב הכספי. השימוש בשיטה המעודכנת הביא לקיטון בקרנות ביטוח נכות כללית הנאמד בכ- 19 מיליארד ש"ח.

בענף סיעוד עודכנו שני משתנים:

- (1) התעריף לשעת טיפול עודכן ל 62.37 ש"ח החל מיום 1 בספטמבר 2023 ונעשה בו שימוש בדוחות לשנת 2023. זאת לעומת התעריף של 59.55 ש"ח לשעת טיפול שהיה בשימוש בדוחות לשנת 2022. הגידול בתעריף הביא לגידול בקרנות ביטוח סיעוד הנאמד בכ- 3 מיליארד ש"ח.
- (2) נעשה שימוש בהנחה מעודכנת של התפלגות אוכלוסיית מקבלי סיעוד לשש הרמות לפי מין וותק ששימשה לדוח האקטוארי המלא ליום 31 בדצמבר 2022. העדכון הביא לגידול בקרנות ביטוח סיעוד הנאמד בכ- 9 מיליארד ש"ח.

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות הביטוח הלאומי באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור 2.יג'.

באור 17 – הפרשה לתביעות משפטיות

הביטוח הלאומי מהווה צד בתביעות אזרחיות שונות המוגשות נגדו, אשר בחלקן עשויות להסתיים בפשרות או בפסקי דין נגד הביטוח הלאומי. ההליך השיפוטי עשוי לעיתים להימשך על פני מספר תקופות חשבונאיות, כאשר לאורך התקופה, אומדן ההוצאות בגין התביעות יכול להשתנות. מינהלת הביטוח הלאומי ויועציה המשפטיים, העריכו כי צפוי שחלק מתביעות אלה יגרמו למחויבות במוסד וכי קיים אומדן מהימן של סכום המחויבות.

להערכת מינהלת הביטוח הלאומי בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הסיכון הקיים, בגין תביעות ליום 31 בדצמבר 2023, מסתכם לכ- 107 מיליוני ש"ח, לעומת כ-153 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

הפרשה לתביעות, הנכללת במסגרת סעיף זה, אינה כוללת התייחסות לתביעות מתחום הגמלאות, הגבייה או בגין תיקי שיבוב, שאינן נוגעות לבסיסי הנתונים הנכללים בחישוב השוטף. תביעות בגין גמלאות ותיקי שיבוב נכללות במסגרת באורים 12 (זכאים לגמלה) ו-5 (חובות הציבור), בהתאמה.

באור 18 – התחייבויות תלויות

הביטוח הלאומי מהווה צד בתביעות רבות המוגשות נגדו, מודגש כי סכומי התביעות התלויות אינם מהווים אומדן לתוצאות התביעות בפועל, אלא להיקף החשיפה הנובעת מהסעד הנתבע.

באורים לדוחות הכספיים

באור 19 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

		א. דמי ביטוח מעסיקים
54,098,421	56,647,186	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים שיפוי האוצר
3,802,918	3,987,839	
57,901,339	60,635,025	עדכון הפרשה לחובות מסופקים
(259,941)	574,924	
57,641,398	61,209,949	
		ב. דמי ביטוח לא שכירים
5,684,359	6,445,674	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים שיפוי האוצר
296,054	330,396	
5,980,413	6,776,070	עדכון הפרשה לחובות מסופקים
18,462	(70,132)	
5,998,875	6,705,938	

ג. דמי ביטוח בריאות

על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 גובה הביטוח הלאומי מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירים לקופות החולים.

(1) דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

24,316,862	25,431,210	דמי ביטוח בריאות ממעסיקים דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
3,299,929	3,564,340	
27,616,791	28,995,550	עדכון הפרשה לחובות מסופקים
(106,615)	223,330	
27,510,176	29,218,880	

באורים לדוחות הכספיים

באור 19 – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (המשך)

ג. דמי ביטוח בריאות (המשך)

(2) גביית דמי ביטוח בריאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
24,179,178	25,561,372
3,168,785	3,332,116
2,442,998	2,722,771
6,042	5,153
29,797,003	31,621,412

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים
דמי ביטוח בריאות מלא שכירים
דמי ביטוח בריאות מתשלומי גמלאות
דמי ביטוח בריאות לפי סעיף 58

(3) הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
29,797,003	31,621,412
2,941,691	2,980,414
1,604,600	1,609,600
719,100	721,300
148,985	158,107
18,710	19,030
11,500	11,500
5,444,586	5,499,951
24,352,417	26,121,461

גביית דמי ביטוח בריאות

ניכויים על פי חוק:
עלות מחלות קשות
פסיכיאטריה
נפגעי עבודה
השתתפות בהוצאות מינהל
מד"א בגין שירותי נטי"ן
מימון מועצת הבריאות

(4) השלמת סל וקרן לפצועי נפגעי תאונות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
27,472,397	32,799,693
730,150	835,055
28,202,547	33,634,748

השלמת סל בריאות - משרד הבריאות
קרן לפיצוי נפגעי תאונות

על פי סעיף 13(א)5 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי, המקצה את ההקצבה לקופות החולים.

ד. תקבולים להעברה לבתי חולים ציבוריים

במסגרת חוק ההסדרים חוק חוק התחשבות בין בתי חולים לקופות חולים לשנים 2021 עד 2025 התשפ"ב 2021, בו נקבע כי החל משנת 2022 ביטוח לאומי יעביר מדי חודש תשלומים לבתי חולים ציבוריים, זאת בהתאם לרשימה שיעביר משרד הבריאות ומתקציבו.

באורים לדוחות הכספיים

באור 20 – הכנסות מהעברות

השתתפות תקציב המדינה

א. מהקצבות משרד האוצר על פי סעיף 32 לחוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
13,624,980	15,471,569	אזרח ותיק ושארים
7,997,376	8,832,398	אימהות
5,154,459	5,876,946	נכות כללית
4,117,668	4,694,898	ילדים
2,794,673	3,165,377	אבטלה
1,555,497	1,773,447	נכות מעבודה
1,095,290	1,243,695	סיעוד
1,037,102	1,182,423	תאונות
931,557	1,055,126	פשיטת רגל
11,496	12,993	הענקות מטעמי צדק
38,320,098	43,308,872	

ב. אודות אופן חישוב הקצבת האוצר בהתאם לתיקון 168 לחוק, ראה באור 2. טו' (ב).

באור 21 – הכנסות (הוצאות) מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
8,040,505	8,393,530	מריבית על השקעות באיגרות חוב
11,964,124	8,153,063	מהפרשי הצמדה על השקעות באיגרות חוב
(41,890,207)	(10,111,629)	שערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן
(21,885,578)	6,434,964	הכנסות (הוצאות) מימון מאגרות חוב
45,897	150,949	הכנסות מריבית בנק, עמלות וריבית מוסדות, נטו
(21,839,681)	6,585,913	

באור 22 – הכנסות אחרות, נטו

א. הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,175,645	1,076,102	פיצוי צד שלישי (ב. להלן)
220,239	852,324	הכנסות מהספקת שירותים (ג. להלן)
52,758	70,849	תאגיד בפרוק (ד. להלן)
(74,717)	1,659	רווח (הפסד) הון
1,373,925	2,000,934	

באורים לדוחות הכספיים

באור 22 – הכנסות אחרות, נטו (המשך)

- ב. (1) פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח. ראה גם באור 1.5 ד. ו-13 א.
- (2) במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון מספר 102 לחוק הקובע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לתבוע לפי סעיף 328 את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית ומנגד יעביר משרד האוצר לביטוח הלאומי מידי שנה סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק. הסכומים הנקובים בלוח טז' יעודכנו ב-1 בינואר מדי שנה לפי השינוי במדד. בשנת הדוח כלולה הכנסה ממשרד האוצר בגין סעיף 328 בסך של כ- 174 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 174 מיליוני ש"ח).
- ג. ההכנסות נובעות מהשתתפות גורמי חוץ בהוצאות המנהליות בגין תשלומי הגמלאות. ראה ביאורים 26 ו-27 להלן.
- ד. תאגיד בפרוק - הכנסות לפי סעיף 192 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו על ידי הביטוח הלאומי לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי עדכון הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ- 542 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 200 מיליוני ש"ח).

באור 23 – גמלאות ותשלומים אחרים

א. הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
82,736,390	96,117,365
17,723,743	19,497,036
586,943	624,309
101,047,076	116,238,710

גמלאות
תשלומים בעין
תשלומים אחרים על פי חוק

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
35,887,064	39,395,430
22,939,210	27,748,150
8,557,594	9,115,979
14,255,993	16,026,056
8,926,417	9,659,769
7,214,812	7,702,607
3,072,665	5,619,367
135,764	899,110
41,881	57,694
15,676	14,548
101,047,076	116,238,710

אזרח ותיק ושארים
נכות כללית
ילדים
סיעוד
אימהות
נפגעי עבודה
אבטלה
פשיטת רגל ופרוק תאגיד
נפגעי תאונות
הענקות מטעמי צדק

באורים לדוחות הכספיים

באור 23 – גמלאות ותשלומים אחרים (המשך)

ג. הוצאות תפעול מינהליות בגין גמלאות לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
97	206	אזרח ותיק ושארים
165,743	208,613	נכות כללית
88,936	102,214	סיעוד
30,071	30,709	אימהות
123,286	140,029	נפגעי עבודה ותאונות
5,000	5,000	אבטלה
413,133	486,771	

באור 24 – תמיכות

א. הוצאות בגין תמיכות על פי הקרנות המיועדות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
73,609	78,526	פיתוח שירותים לנכים
20,132	31,440	קידום תוכניות סיעוד
18,096	17,426	פיתוח שירותים לילדים בסיכון
16,140	14,413	מפעלים מיוחדים
10,979	7,959	מנוף לנפגעי עבודה
138,956	149,764	

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
79,828	82,747	נכות כללית
20,198	31,440	סיעוד
21,195	20,521	ילדים
10,979	7,959	נפגעי עבודה
2,911	2,089	אמהות
567	1,140	אזרח ותיק ושארים
3,278	3,868	אבטלה
138,956	149,764	

באורים לדוחות הכספיים

באור 25 – גידול (קיטון) בקרנות הביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(48,263,700)	6,044,300
(5,782,300)	(19,229,800)
(9,658,700)	8,389,800
(1,928,800)	34,297,300
(65,633,500)	29,501,600

אזרח ותיק ושארים
נכות כללית
נפגעי עבודה
סיעוד

באור 26 – שכר עבודה והטבות לעובדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,452,732	1,567,771
(108,600)	115,900
1,344,132	1,683,671
130,073	532,830

שכר ונלוות
עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה (א)

הסכום כולל השתתפות גורמי חוץ בסך (ב)

(א) החל משנת 2019 רווחים (הפסדים) אקטואריים נרשמים ישירות להון. ראה גם באור 15 והדוח על השינויים בגרעון בהון.

(ב) השתתפות גורמי חוץ מוצגות בהכנסות אחרות, ראה ביאור 22.

באור 27 – הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
349,281	418,441
256,071	266,805
192,233	192,247
42,860	41,120
(27,955)	(44,598)
119,260	135,543
931,750	1,009,558
90,166	319,494

אחזקת מחשב
שכר דירה ואחזקת מבנים
פחת
משרדיות
עדכון הפרשה לתביעות משפטיות
אחרות

הסכום כולל השתתפות גורמי חוץ בסך (א)

(א) ראה ביאור 26(ב)

באורים לדוחות הכספיים

באור 28 – צדדים קשורים

א. ממשלת ישראל

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 6 - "דוחות כספיים מאוחדים והטיפול החשבונאי בישויות נשלטות" מגדיר את המושג שליטה וקובע את המבחנים הנדרשים על מנת להגדיר שליטה בין ישויות. החל משנת 2007 יושמו מבחנים אלו ועל פיהם הוגדר הביטוח הלאומי כ"ישויות נשלטות" למטרת דיווח כספי בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20 - "גילוי בדבר צדדים קשורים" קובע את דרישת הגילוי בקשר לקיומם של יחסים עם צדדים קשורים כאשר קיימת שליטה, וכן גילוי של מידע בדבר עסקאות בין הישות לבין צדדים קשורים לה.

1. מהות יחסים

א. תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:

החזר תשלומי גמלאות -

הביטוח הלאומי מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי משרד האוצר ומשרד הבטחון. גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות הנהלה וכלליות - על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח, על פי שיעור השתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש לביטוח הלאומי על בסיס מצטבר.

תביעות שיבוב על פי סעיף 328 - תיקון 102 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי החל משנת 2008 הביטוח הלאומי לא יהיה רשאי לתבוע את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית לפי סעיף 328 ומנגד יעביר משרד האוצר לביטוח הלאומי, מידי שנה, סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק.

ב. השתתפות תקציב המדינה

סעיף 32 לחוק מחייב את משרד האוצר להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בכל ענפי הביטוח.

ג. דמי ביטוח הכנסות משיפוי

על פי הוראות סעיף 32(ג) לחוק משפה משרד האוצר את הביטוח הלאומי בגין הפחתת דמי ביטוח, כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשיעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה הביטוח הלאומי ממעסיקים ומלא שכירים.

ד. איגרות חוב של ממשלת ישראל

הביטוח הלאומי משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים: האחת בריבית קבועה והשנייה בריבית משתנה.

באורים לדוחות הכספיים

באור 28 – צדדים קשורים (המשך)

א. ממשלת ישראל (המשך)

2. יתרות עם ממשלת ישראל

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(579,657)	178,279
137,985	169,809
1,059,264	1,212,889
617,592	1,560,977
31,096	642,990
10,418	8,889
41,514	651,879
(1,196)	55,374
290,128,418	286,101,078

תשלומים מכח סעיף 9 והסכמים שונים:
 משרד האוצר
 משרד הביטחון ואחרים
 סכומים לקבל

השתתפות תקציב המדינה:
 משרד האוצר - בגין הקצבות אוצר
 מענק לכל אזרח

משרד האוצר - בגין שיפוי האוצר

איגרות חוב של ממשלת ישראל

3. עסקאות עם ממשלת ישראל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
38,320,098	43,308,872
3,802,918	3,987,839
296,054	330,396
42,419,070	47,627,107
(21,885,578)	6,434,964
174,000	174,000
(21,711,578)	6,608,964
203,502	304,913
141,067	182,831
344,569	487,744

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:
 הכנסות מהעברות
 מדמי ביטוח מעסיקים
 מדמי ביטוח לא שכירים

הכנסות מעסקאות חליפין:
 הכנסות (הוצאות) מימון
 הכנסות אחרות

השתתפות בהוצאות:
 שכר עבודה ונלוות
 הנהלה וכלליות

באורים לדוחות הכספיים

באור 28 – צדדים קשורים (המשך)

ב. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
7,571	7,418
11	11

שכר ונלוות לאנשי מפתח ניהוליים

מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר והנלוות

באור 29 – מגזרים

הביטוח הלאומי פועל ומדווח למינהלת הביטוח הלאומי על בסיס ענפי ביטוח הנכללים בחוק הביטוח הלאומי: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, סיעוד, נפגעי עבודה, אמהות, ילדים, אבטלה, אחרים - נפגעי תאונות, פשיטת גל ופירוק תאגיד והענקות מטעמי צדק.

בראש כל ענף (לעניין תשלומי הגמלאות) כאמור לעיל, עומד מנהל אשר אחראי על התפעול השוטף. האחריות הכוללת (לעניין תשלומי הגמלאות) על הענפים הנ"ל הינה של סמנכ"ל גמלאות.

גביית ההכנסות של הביטוח הלאומי מדמי ביטוח הינה באחריות סמנכ"ל גבייה וביטוח.

הנהלת הביטוח הלאומי נוהגת לייחס את ההכנסות וההוצאות לענפי הביטוח הסוציאלי השונים כדלקמן: הכנסות מדמי ביטוח ומהשתתפות תקציב המדינה מיוחסות בעיקר בהתאם ללוח י' בחוק הביטוח הלאומי. הוצאות תשלומי הגמלאות מיוחסות באופן ספציפי. שאר ההוצאות מיוחסות בחלקן באופן ספציפי ובחלקן בהתאם למפתחות העמסה שונים המבוססים על חישובי העמסה המתבצעים על ידי מספר מינהלים בביטוח הלאומי (מינהל המחקר, מינהל התקציבים ומינהל הכספים). הגרעון המצטבר לפי ענפים, בניכוי קרנות הביטוח והתחייבויות בגין עובדים, נטו, משקף את הנכסים נטו של כל ענף.

מידע אודות מגזרים אלה משמש את הגוף מקבל החלטות ומינהלת הביטוח הלאומי, כבסיס להערכת ביצועי העבר של הביטוח הלאומי בהשגת מטרותיו ולצורך קבלת החלטות בדבר הקצאות עתידיות של משאבים.

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – מוזרים (המשך)

**א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח
1. הכנסות לפי ענפי ביטוח**

סה"כ הכנסות אלפי ש"ח	הכנסות אחרות, נטו		ריבית והפרשי הצמדה אלפי ש"ח	השדותפות תקציב המדינה		דמי ביטוח אלפי ש"ח	תענף
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
45,700,444	194,966	2,423,602	15,471,569	27,610,307	אזרח ורתיק ושארים		
15,785,833	555,387	(724,434)	5,876,946	10,077,934	נכות כללית		
1,828,515	169,544	(1,028,586)	1,243,695	1,443,862	סיעוד		
11,534,960	849,379	372,325	1,773,447	8,539,809	נפגעי עבודה		
2,305,148	2,129	449,336	1,182,423	671,260	נפגעי תאונות		
15,445,466	29,976	645,178	8,832,398	5,937,914	אמהות		
21,130,158	53,238	4,621,796	4,694,898	11,760,226	ילדים		
4,464,824	64,219	(299,915)	3,165,377	1,535,143	אבטלה		
1,579,624	81,899	125,396	1,055,126	317,203	פשיטת רגל ופירוק תאגיד		
36,634	197	1,215	12,993	22,229	הענקות מטעמי צדק		
119,811,606	2,000,934	6,585,913	43,308,872	67,915,887			

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – מנכ"ס (המשך)

**א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח (המשך)
הוצאות לפי ענפי ביטוח (לפני עדכון קרנות הביטוח) 2.**

הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות	סה"כ הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הענף	
											הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח	הוצאות שבר, הוצאות תפעול ומנהליות בגין הוצאות, והוצאות מנהליות בגין הוצאות אלפי ש"ח
	39,908,895	488,384	(20,746)	567,305	38,873,952	אזרח ותיק ושאר						
	28,807,546	954,047	184,517	3,565,705	24,103,277	נכות כללית						
	16,555,612	499,130	1,850	11,955,237	4,099,395	סיעוד						
	8,380,875	700,870	5,821	531,932	7,142,252	נפגעי עבודה						
	66,413	6,630	-	2,499	57,284	נפגעי תאונות						
	9,785,962	124,211	204	3,558,848	6,102,699	אמהות						
	9,302,222	165,844	(3,202)	7,795	9,131,785	ילדים						
	5,812,195	205,688	439	417,346	5,188,722	אבטלה						
	933,591	34,579	122	288,748	610,142	פשיטת הרגל ופירוק תאגיד						
	15,163	617	-	(1)	14,547	הענקות מטעמי צדק						
	119,568,474	3,180,000	169,005	20,895,414	95,324,055							

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – מזגים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח (המשך)

3. עודף/רעון לפי ענפי הביטוח

ריווחים אקטואריים ממלידה עוקבת של החתיכות בגין זכויות עובדים	גירעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2023	גירעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2022	גירעון שוטף לשנת 2023 אלפי ש"ח	קישור בזכויות עובדים אלפי ש"ח	תנועה בקרנות הביטוח אלפי ש"ח	עודף לשנת 2023 לפני ערבוך קרנות הביטוח הבטוח עובדים אלפי ש"ח	תענוגות אלפי ש"ח	הענף
57,911	(407,292,226)	(407,097,385)	(252,752)	19,912	(6,044,300)	5,771,636		אזור (ותיק) ישראלים
88,284	(327,305,297)	(333,601,668)	6,208,087	30,353	19,229,800	(13,052,066)		נכות כללית
47,096	(171,237,447)	(122,260,146)	(49,024,397)	16,192	(34,297,300)	(14,743,289)		סיעוד
63,703	(65,889,788)	(60,717,776)	(5,235,715)	21,902	(8,389,800)	3,132,183		נפגעי עבודה
791	21,382,257	19,142,732	2,238,734	272	-	2,238,462		נפגעי תאונות
11,140	31,721,334	26,050,689	5,659,505	3,830	-	5,655,675		אימהות
19,773	213,043,803	201,196,094	11,827,936	6,798	-	11,821,138		ילדים
23,865	(14,730,563)	(13,407,057)	(1,347,371)	8,205	-	(1,355,576)		אבטלה
4,107	5,853,924	5,203,783	646,034	1,412	-	644,622		פשיטת רגל ופירוק תאגיד
73	70,660	49,116	21,471	25	-	21,446		הענקות מטעמי צדק
316,743	(714,383,343)	(685,441,618)	(29,258,468)	108,901	(29,501,600)	134,231		

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – מגזרים (המשך)

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח (המשך)

(4) פירוט התנועה ביתרות הענפים ליום 31 בדצמבר 2023

יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2023	גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2023	הפרשה לזכויות עובדים		הענף
		קרנות הביטוח אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
111,988,585	(407,292,226)	518,094,900	1,185,911	אזרח ותיק ושארים
(39,752,137)	(327,305,297)	285,938,400	1,614,760	נכות כללית
(54,322,413)	(171,237,447)	116,602,600	312,434	סיעוד
18,684,422	(65,889,788)	83,542,600	1,031,610	נפגעי עבודה
21,402,292	21,382,257	-	20,035	נפגעי תאונות
32,014,936	31,721,334	-	293,602	אימהות
213,908,567	213,043,803	-	864,764	ילדים
(14,691,664)	(14,730,563)	-	38,899	אבטלה
5,887,124	5,853,924	-	33,200	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
72,979	70,660	-	2,319	הענקות מטעמי צדק
295,192,691	(714,383,343)	1,004,178,500	5,397,534	

יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2023	עודף לשנת 2023 לפני עדכון זכויות עובדים אלפי ש"ח	יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2022	הענף
111,988,585	5,771,636	106,216,949	אזרח ותיק ושארים
(39,752,137)	(13,052,066)	(26,700,071)	נכות כללית
(54,322,413)	(14,743,289)	(39,579,124)	סיעוד
18,684,422	3,132,183	15,552,239	נפגעי עבודה
21,402,292	2,238,462	19,163,830	נפגעי תאונות
32,014,936	5,655,675	26,359,261	אימהות
213,908,567	11,821,138	202,087,429	ילדים
(14,691,664)	(1,355,576)	(13,336,088)	אבטלה
5,887,124	644,622	5,242,502	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
72,979	21,446	51,533	הענקות מטעמי צדק
295,192,691	134,231	295,058,460	

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – ממורים (המשך)

ג. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח

1) תקבולים לפי ענפי הביטוח

סה"כ תקבולים כולל הפרישי האמדה אלפי ש"ח	הפרישי האמדה אלפי ש"ח	סה"כ תקבולים לפני הפרישי האמדה אלפי ש"ח	שונים אלפי ש"ח	ריבית אלפי ש"ח	השתתפות תקציב המדינה אלפי ש"ח	זמן ביטוח אלפי ש"ח	הענף
46,528,509	1,076,771	45,451,738	12,276	3,150,902	15,264,407	27,024,153	אזרח ותיק ושארים
14,585,253	(321,855)	14,907,108	205,589	(941,829)	5,777,799	9,865,549	נכות כללית
821,879	(456,985)	1,278,864	2,672	(1,337,254)	1,221,153	1,392,293	סיעוד
11,923,953	165,419	11,758,534	1,152,291	484,056	1,740,798	8,381,389	נפגעי עבודה
2,570,126	199,633	2,370,493	-	584,178	1,160,532	625,783	נפגעי האזנות
15,605,307	286,643	15,318,664	-	838,790	8,651,276	5,828,598	אימוחות
24,243,860	2,053,396	22,190,464	-	6,008,752	4,640,735	11,540,977	ילדים
4,089,785	(133,248)	4,223,033	-	(389,916)	3,105,159	1,507,790	אבטלה
1,566,161	55,711	1,510,450	-	163,026	1,035,053	312,371	פשיטות רגל ופירוק תאגיד
32,739	540	32,199	-	1,579	10,670	19,950	הענקות מטעמי צדק
121,967,572	2,926,025	119,041,547	1,372,828	8,562,284	42,607,582	66,498,853	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים

באור 29 – מגזרים (המשך)

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח (המשך)

(2) תשלומים לפי ענפי הביטוח

סה"כ תשלומים אלפי ש"ח	תשלומי מנהל אלפי ש"ח	חובות אבודים אלפי ש"ח	תשלומים בעין ועל פי חוק אלפי ש"ח	גמלאות ותמיכות אלפי ש"ח	
39,725,713	365,582	8,047	481,175	38,870,909	אזרח ותיק ושארים
28,141,638	557,311	626	3,626,106	23,957,595	נכות כללית
16,103,247	-	-	12,029,234	4,074,013	סיעוד
8,304,553	-	1,092	434,080	7,869,381	נפגעי עבודה
62,412	4,996	-	132	57,284	נפגעי תאונות
9,764,042	70,322	255	3,573,108	6,120,357	אימהות
9,259,370	124,819	1,110	282	9,133,159	ילדים
5,196,041	-	5,059	5,949	5,185,033	אבטלה
636,185	25,924	122	-	610,139	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
40,107	461	-	11,291	28,355	הענקות מטעמי צדק
117,233,308	1,149,415	16,311	20,161,357	95,906,225	סה"כ

(3) עודף תקבולים על תשלומים לפי ענפי הביטוח

עודף (גרעון) תקבולים על תשלומים אלפי ש"ח	עודף (גרעון) לפני תקבולים מהצמדה אלפי ש"ח	הענף
6,802,796	5,726,025	אזרח ותיק ושארים
(13,556,385)	(13,234,530)	נכות כללית
(15,281,368)	(14,824,383)	סיעוד
3,619,400	3,453,981	נפגעי עבודה
2,507,714	2,308,081	נפגעי תאונות
5,841,265	5,554,622	אמהות
14,984,490	12,931,094	ילדים
(1,106,256)	(973,008)	אבטלה
929,976	874,265	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
(7,368)	(7,908)	הענקות מטעמי צדק
4,734,264	1,808,239	סה"כ

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – אירועים לאחר תאריך הדיווח

להלן פרוט תיקוני החקיקה ואירועים העיקריים לאחר תאריך הדיווח ואומדן מנהלת הביטוח הלאומי על פעילותו:

אומדן השינוי במונחים שנתיים והשפעה צפויה על הדוחות

- א. בחודש אפריל 2024 עודכן שכר המינימום לסך של 5,880.02 ש"ח לעומת 5,571.75 ש"ח לעומת עד כה (העלאה של כ- 5.5%).
- כתוצאה מהעלאת שכר המינימום עלה התעריף ליחידת שירות בגמלת הסיעוד ב-4.8%. אומדן התוספת ל-9 החודשים הנוותרים בשנת 2024 הוא כחצי מיליארד ש"ח.
- בנוסף העלאת שכר המינימום עשויה להשפיע על הגמלאות מחליפות השכר בהן הקצבה נגזרת מהשכר כדוגמת דמי אבטלה ודמי לידה. יש מרכיבים נוספים בגמלאות אלה ובאחרות המושפעים משכר המינימום. אין בידי הביטוח הלאומי יכולת לאמוד בשלב זה את ההשפעה הצפויה על הגידול בקצבאות אלה עקב השינוי בשכר המינימום.
- ב. תשלום גמלת ילד נכה למשפחת אומנה (תיקון עקיף לחוק אומנה לילדים) - קודם לתיקון קבע חוק אומנה לילדים כי משפחת אומנה לא תקבל כל תשלום בעד הילדים, למעט תשלום ממשרד העבודה והרווחה או מהגוף המפעיל, כאשר בבסיס הכלל עמד העיקרון כי המדינה היא שמכסה את מלוא ההוצאות של משפחת אומנה. הוראה זו חלה אף בנסיבות בהן ילד האומנה הוא ילד עם מוגבלות, אשר ייתכן והוריו היו זכאים לקבל גמלת ילד נכה. הגדלת קצבת ילד נכה בשנים האחרונות הרחיבה באופן משמעותי את הפער בין התגמול למשפחות אומנה ששולם מאת משרד הרווחה לבין סכום גמלת ילד נכה, ומשכך תוקן החוק כך שמשפחת אומנה זכאית לגמלת ילד נכה. תחילת התיקון ב-20.5.2024 והוא יחול על גמלה המשתלמת מיום זה ואילך. אומדן העלות שסיפק האוצר הוא כ-5.6 מיליון ש"ח לשנה.
- ג. מענק אכלוס - תוספת תשלום למענק בסך 200 שקלים חדשים נוספים, לזכאי שהוא בעל היתר להעסקת עובד זר בענף הסיעוד, ואשר מעסיק עובד זר בתשלום וברישיון ושוהה עמו רוב שעות היממה, במקום האכלוס העצמאי. המענק משולם על ידי הביטוח הלאומי ובשיפוי מלא של משרד האוצר.
- ד. תגמולי מילואים - הארכת העלאת התגמול המזערי ליום לשנת 2024 ל-95% מהסכום הבסיסי מחולק ב-30 - 301.52 ש"ח ליום.

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – אירועים לאחר תאריך הדיווח (המשך)

אומדן השינוי במונחים שנתיים והשפעה צפויה על הדוחות

- ה. מענק עידוד - מענק למי שחזר לעבודה בישוב מפונה וכן מי שגר ביישוב מפונה וחזר לעבודתו (לא כולל מגזר ציבורי). תקופת מענק זה הינה למי שחזר לעבודתו לא יאוחר מסוף דצמבר 2023 וניתן לקבלו בגין החודשים 1-3/2024, בתנאי שהישוב עודנו נכלל בהגדרת "ישוב מפונה" בהתאם להחלטות הממשלה. סכום המענק 3,000 ש"ח לחודש. המענק משולם על ידי הביטוח הלאומי ובשיפוי מלא של משרד האוצר.
- ו. מענק רבעוני למשפחות שבויים, חטופים ונעדרים - הורחב מעגל הזכאים למענק למימון הוצאות המשפחות בסכום של 21,000 ש"ח עבור כל אחד מאחיו וילדיו של חטוף, שבוי או נעדר שמלאו להם 18 שנים (במקום 21/22 טרם התיקון). הזכאות לתוספת הינה רטרואקטיבית מיום 7.10.23.
- ז. מענק סיוע לתושבים בלתי מועסקים מיישובים מפונים – מענק חלף דמי אבטלה למפונים מגיל 18 ואילך שקיבלו דמי אבטלה והסתיימה זכאותם או מי שקיבלו מענק מיוחד לבני 67 בין 7.10.23 ועד 31.12.23. המענק משולם על ידי הביטוח הלאומי ובשיפוי מלא של משרד האוצר.

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – אירועים לאחר תאריך הדיווח (המשך)

אומדן השינוי במונחים שנתיים

והשפעה צפויה על הדוחות

ח. גבייה ודמי ביטוח

1. חוק התכנית המאזנת (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת

התקציב 2024)

א. חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 69 והוראת שעה),
התשפ"ד-2024:

במסגרת התיקון הוגדל שיעור דמי ביטוח הבריאות כך שבמדרגה המלאה השיעור יעמוד על 5.165% [במקום 5%], ובמדרגה המופחתת הוגדל השיעור ב 0.135% [מ 3.1% ל- 3.235%]. התוספת האמורה תחול גם על מקבלי גמלאות מחליפות שכר (כמפורט בסעיף 14(ד) לחוק ביטוח בריאות – דמי פגיעה, דמי לידה, דמי אבטלה ועוד) אך לא תחול על מקבלי גמלאות קיום – הי"ה, אזרח ותיק וכדומה. יש לציין כי לעת זאת קיים קושי ביישום התיקון (בשל קביעת השיעור בספרה השלישית שלאחר הנקודה), ומשכך יקודם תיקון חקיקה נוסף שיעמיד את שיעור גביית דמי ביטוח בריאות עד שתי ספרות אחרי הנקודה העשרונית. תחילתו של התיקון ביום 1.1.2025 והוא יחול על דמי ביטוח בריאות הנגבים מיום זה ואילך.

ב. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 244 והוראת שעה), התשפ"ד-
2024:

במסגרת התיקון הוקפא השכר הממוצע לשנת 2025 לענין גביית דמי ביטוח בלבד. משמעות התיקון בעיקרו הינו הקפאת המדרגה המופחתת לענין גביית דמי ביטוח (קרי - עד 60% מהשכר הממוצע במשק), וכפועל יוצא - גידול בגביית דמי ביטוח לאומי והפחתת שיפוי ותקצוב האוצר בשנת 2025. בינואר 2026 יעודכן השכר הממוצע בהתאם לנתוני השכר העדכניים.

תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א)(8):
במסגרת חוק ההסדרים לשנים 2023-2024 תוקן סעיף 32א' לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת משרד האוצר באחוזים מתקבולי הביטוח הלאומי בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:
2025 – 58.4%

בשנת 2025 תוספת של כ- 517
מיליון ש"ח

שנת 2025 - ירידה בתקצוב של
כ- 367 מיליון ש"ח

באורים לדוחות הכספיים

באור 30 – אירועים לאחר תאריך הדיווח (המשך)

אומדן השינוי במונחים שנתיים
והשפעה צפויה על הדוחות

2. חוק הקפאה והפחתה של דמי הבראה בשנת 2024 לשם תקצוב הטבות לחיילי מילואים, התשפ"ד-2024

במסגרת התיקון הופחת תשלום יום הבראה אחד לכלל המשק [למעט חריגים המשתכרים בשכר נמוך], וכן הוקפא ערך יום הבראה לשנת 2024. על אף האמור, לעניין חישוב תגמולי נפגעי עבודה או תלויים בהם, מתנדבים, אנשי כוחות הביטחון מכוח תיקון גורן וכל הטבה הניתנת לפי חוק הנכים (קרי - גם לעניין נפגעי איבה), לא תובא בחשבון ההפחתה האמורה. תחילתו של התיקון ביום 1.1.2024.

שנת 2024 - ירידה בתקצוב של כ- 324 מיליוני ש"ח

3. חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג - 2023

הארכת גביית דמי ביטוח לאומי לענף נפגעי עבודה ובחינת שינויים מערכתיים לצמצום תאונות העבודה במשק

בוטלו הוראות סעיף 149א לחוק שעניינן קביעת דמי ביטוח דיפרנציאליים על פי סיכון המעסיק ותוקן לוח יי כהוראת שעה עד לשנת 2027 במסגרתו עוגנה תוספת גביה של 0.1% בלוח יי.